

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Våld i kärlekens namn

Kvinnors självbiografiska skildringar av våld i nära relationer

Agnes Krebs och Nilla Eliasson

Kandidatuppsats SOPA63
HT 18
Handledare: Rikard Eriksson

Abstract

Authors: Agnes Krebs & Nilla Eliasson

Title: Domestic Violence - In the Name of Love. Self-biographical depictions of violence in close relationships [Translated title]

Supervisor: Rikard Eriksson

Assessor: Kristina Göransson

Summary:

The aim of the study was to investigate how women exposed to violence in close relationships portray their experiences in autobiographies, to generate understanding of what is significant in their choice to stay or leave the relationship. To investigate this phenomenon, the following questions have been used as starting points: (1) How are the women's inclination to report the perpetrator described? (2) How are the turning point that causes women to leave the relationship described? (3) How are the social services and the judiciary's help to the women described? The intention has been to investigate how four women form their experiences from a relationship where violence has occurred, focusing on what makes women stay in the relationship or leave the relationship. Examples and quotes from the autobiographies have been analyzed using theories as well as relevant research on the subject of intimate partner abuse. This study shows that only the woman herself can take the decision to leave the violent relationship. If the woman has normalized and internalized the violence and developed a traumatic bond to the man, she has to go through different stages of the breakup process before she can leave the man, when the traumatic bond between them finally has been broken.

Keywords: Domestic violence, turning point, leaving process, normalisation process, autobiography.

Förord

Vi vill framföra ett stort tack till vår handledare Rikard Eriksson, som engagerat sig i vårt arbete med uppsatsen och gett oss vägledning samt värdefulla råd under skrivprocessen. Vi vill även tacka varandra för ett utmärkt samarbete, då vi har kompletterat varandra väl under arbetet med uppsatsen. Slutligen vill vi tacka de som står oss närmast, som har gett oss stöd och uppmuntran under uppsatsskrivandet!

Hässleholm i januari 2019

Agnes Krebs & Nilla Eliasson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Problemformulering	1
1.2. Syfte	3
1.3. Frågeställningar	3
2. Tidigare forskning	3
2.1. Forskning om polisanmälan	4
2.2. Forskning om stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor	4
2.3. Forskning om växling mellan våld och kärlek	5
2.4. Forskning om uppbrottsprocesser och vändpunkter	6
2.5. Forskning om kvinnors motstånd till männens våld	6
2.6. Forskning om kvarstannande i våldsamma relationer	7
3. Teori	8
3.1. Våldets normaliseringsprocess	8
3.2. Uppbrottsprocesser	10
4. Metod	12
4.1. Kvalitativ metod och textanalys	12
4.2. Urval	14
4.2.1 Självbiografierna	15
4.3. Analysmetod och kodning	15
4.4. Tillförlitlighet	15
4.5. Forskningsetiska övervägande	17
4.6. Arbetsfördelning	17
5. Resultat	18
5.1. Normalisering	18
5.1.1. Det första slaget	18
5.1.2. Isolering	19
5.1.3. Våldet blir vardag	20
5.1.4. Växling mellan våld och kärlek	22
5.2. Skam och skuld	23
5.2.1 Sanningen får inte komma ut	23
5.2.2. Vem bär skulden?	24
5.2.3. När skammen styr ens liv	24

5.3. Vändpunkt	25
5.3.1. Att gå på egen hand	25
5.3.2. På gränsen mellan liv och död	26
5.3.3. Polisanmälan	27
5.4. Hjälp och stöd	29
5.4.1. Vänner och familj	30
5.4.2. Socialtjänsten	30
5.4.3. Rättsväsendet	31
6. Diskussion	32
6.1. Normalisering	32
6.2. Vägen ut	34
6.3. Sveket från omvärlden	37
7. Konklusion	38
Referenslista	40

1. Inledning

Avsikten har varit att undersöka hur fyra kvinnor skildrar sina erfarenheter från ett förhållande där våld har förekommit, med fokus på vad som får kvinnorna att stanna i relationen respektive lämna relationen. Situationsbeskrivningar och citat från böckerna har analyserats med hjälp av teorier samt relevant forskning inom ämnet våld i nära relationer.

1.1. Problemformulering

Våld i nära relationer är ett utbrett och svåråtkomligt problem i dagens samhälle. Enligt en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå 2014) framkommer det att ungefär en femtedel av Sveriges befolkning någon gång under sin livstid har upplevt våld i nära relationer. Det är tydligt att det främst är kvinnor som blir utsatta för våld i nära relationer, 25 procent kvinnor och 17 procent män. Vad våld i nära relationer innebär är inte helt klarlagt. Brå:s (2014) rapport har utgått från att en nära relation är att man har eller har haft ett partnerförhållande med någon i minst 12 månader oavsett om man är sammanboende eller inte. Vi har valt att använda oss av psykoterapeuten och föreläsaren Per Isdals (2017) definition av våld, som innefattar fem våldsformer: psykiskt våld, fysiskt våld, latent våld, sexuellt våld och materiellt våld. Isdals (2017) våldsdefinition är inte specifik för våld i nära relationer, utan handlar om allt våld som någon människa utsätter en annan människa för.

Våld är varje handling riktad mot en annan person, som genom att denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker, får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något den vill.

(Isdal 2017:34)

Att utsätta någon för våld i en nära relation är ett brott. I varje polisområde ska det finnas en enhet som arbetar med brott som sker i nära relationer och polisen har riktlinjer kring arbetet. De ska hålla den brottsutsatta informerad om vad som händer samt bedöma dennes behov av skydd (Polisen 2018). Trots att polisen har en enhet som arbetar med våld i nära relationer och har tydliga rutiner för arbetet väljer endast 8 procent av kvinnorna att anmäla brotten (Brå 2014). Våld i nära relationer kan bli normaliserat genom gränsförskjutning, isolering, växling mellan våld och kärlek samt internalisering. Normalisering innebär att våldet slutas ses som våld och blir en normal del av kvinnans liv när hon lever i en misshandelsrelation (Lundgren

2012). Detta kan vara en av anledningarna till att kvinnor inte lämnar förhållandet och inte anmäler våldet. Enligt Holmberg och Enander (2011) måste kvinnan gå igenom flera stadier innan det traumatiska bandet mellan dem bryts och hon lämnar mannen.

I Sverige har socialtjänsten ett ansvar för att stödja och hjälpa kvinnor som har blivit eller är utsatta för våld i nära relationer. I SOU 2006:65 framkommer det att många kommuner i Sverige erbjuder våldsutsatta kvinnor hjälp i form av råd- och stödsamtal och vidarelussning till ideella organisationer och sjukvården. Få kommuner erbjuder praktisk hjälp vid rättegång och vid polisanmälan, bidrag till kontaktpersoner, frivilligorganisationer samt gruppverksamhet (SOU 2006:65). Trots att socialtjänsten har ett ansvar för att ge stöd och hjälp till kvinnor som har levt eller lever i en våldsam relation upplever flertalet kvinnor som är i kontakt med socialtjänsten att de inte får den hjälp och stöd som de behöver (Ekström 2016). Flertalet kvinnor väljer även att inte söka hjälp eller stöd från socialtjänsten (Brå 2014).

Kvinnomisshandel blir mer och mer ett samhällsligt problem istället för ett problem som ligger på individnivå. Detta eftersom kvinnomisshandel belyses mer och mer i media (Andersson och Lundberg 2001). I dagens samhälle spelar populärkultur stor roll och vad som sägs och skrivs gör inverkan på våra liv, uppfattningar och värderingar. Det är därför intressant att undersöka hur våld i nära relationer skildras i populärkultur av kvinnor som själva har upplevt våld i nära relationer genom att analysera självbiografier. Hur kvinnorna beskriver detta i sina självbiografier kan inte jämföras helt med deras verklighet eftersom det ligger ett förlag bakom böckerna och att det skrivna ordet kan ha påverkats av att det ska tjäna pengar på det. Vi är inte ute efter kvinnornas absoluta verklighet vid analysen av självbiografierna, utan berättelserna bör ses mer som ett narrativ än som en representation av en verklighet.

Våld i nära relationer är vanligt förekommande i Sverige idag och många väljer att inte anmäla eller lämna det våldsamma förhållandet. Detta utgör ett stort samhällsligt problem och det är av vikt för oss att undersöka vad det är som kvinnor väljer att belysa som avgörande i sina berättelser om uppbrottet från en våldsam relation, samt vilket stöd och vilken hjälp som de önskar få från samhället. Vi anser att det är relevant för socialt arbete att undersöka kvinnors skildringar av uppbrottet från en våldsam relation för att få förståelse för hur kvinnor

själva väljer att beskriva sin situation och därmed öka kunskapen om ämnet våld i nära relationer.

1.2. Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur kvinnor som utsatts för våld i nära relationer skildrar sina erfarenheter i självbiografier, för att generera förståelse för vad som är betydande i deras val att stanna kvar eller lämna förhållandet.

1.3. Frågeställningar

- Hur beskrivs kvinnors benägenhet att anmäla förövaren?
- Hur beskrivs vändpunkten som får kvinnorna att lämna förhållandet?
- Hur beskrivs socialtjänstens och rättsväsendets hjälp till kvinnorna?

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare forskning om våld i nära relationer som kan kopplas till studiens syfte och frågeställningar. Vi har sökt information på Swepub och LUBsearch och använt oss av sökorden våld i nära relationer, polisanmälan, vändpunkt, stöd och hjälp samt socialtjänsten, både på svenska och engelska. Den tidigare forskning som vi har hittat visar att det finns mycket forskning kring våld i nära relationer och kvinnors uppbrottsprocesser samt behov av hjälp. Vi har dock identifierat en forskningslucka kring hur kvinnor själva väljer att beskriva sina erfarenheter i populärkultur vilket gör det relevant för oss att undersöka hur kvinnor skildrar sina erfarenheter i självbiografier. Vi har funnit flera intervjustudier men i vår studie analyseras istället självbiografier för att se vad kvinnorna belyser som viktigt att ta upp och belysa i samhället.

Våra frågeställningar riktar sig mot hur kvinnor beskriver hjälpen som de har fått från socialtjänst och rättsväsendet vilket gör att vi har valt att inkludera forskning inom dessa områden. Detta har vi gjort trots att den inte helt kan jämföras med det som framkommer i vår studie, då vi tittar på kvinnornas berättelser och inte deras absoluta verklighet. Vi har valt att använda forskning om hur kvinnor tidigare har beskrivit hjälpen från dessa instanser för att

se om det finns några likheter eller skillnader jämfört med hur kvinnorna beskriver hjälpen i självbiografier.

2.1. Forskning om polisanmälan

Bränvall (2016) skriver om vilken betydelse polisanmälan kan ha för kvinnor som väljer att lämna en våldsamt relation samt hur kvinnorna ställer sig till rättsväsendet. För de flesta kvinnor är frågan om polisanmälan något som de måste överväga noga och se till de fördelar och nackdelar som en polisanmälan kan leda till. Vad det avgörande var i fråga om att polisanmäla våldet eller inte var hur kvinnorna såg på våldet, om hon såg det som våld eller om det hade blivit neutraliserat, samt vad de tänkte att en polisanmälan kunde leda till. Kvinnorna uttryckte fem olika svårigheter i kontakten med rättsväsendet; de uppfattade inte våldet som våld, de såg ofta till enskilda händelser och brottsrubriceringen blev misshandel istället för grov kvinnofridskränkning, utredningen var lång och det var svårt för kvinnorna att berätta saker i kronologisk ordning, rättsväsendet var svårtillgängligt och de svarade inte på kvinnornas frågor samt att de inte gav kvinnorna tillräckligt med skydd efter polisanmälan (Bränvall 2016).

2.2. Forskning om stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor

Ekström (2016) undersöker hur kvinnor som har blivit utsatta för våld i nära relationers behov stämmer överens med de insatser som socialtjänsten erbjuder. Det som framkommer är att kvinnor som blir utsatta för våld är i behov av olika insatser. Många kvinnor uppger att de behöver praktiskt stöd såsom att få hjälp med boende, ekonomi, guidas rätt i rättsprocessen samt att de behöver någon att tala ut med. Vilken hjälp socialtjänsten har att erbjuda beror på kommunens organisering, på grund av att kommunerna har ett stort handlingsutrymme. Den hjälp som kvinnorna får kan villkoras med att det endast är kvinnor som har tagit sig ur förhållandet som får hjälp. Hur socialtjänsten är organiserad påverkar vilken hjälp kvinnorna får och detta innebär att det finns stora skillnader i hjälpen som erbjuds våldsutsatta kvinnor i Sverige (Ekström 2016).

Duffy (2015) undersöker hur kvinnor med barn som lämnar våldsamma förhållanden har möjlighet att bygga upp ett fungerande liv i Kanada. Duffy tar upp att kvinnor ställs inför

stora problem när de lämnar ett våldsamt förhållande. För kvinnorna börjar ett problematiskt liv när de ska försörja sina barn, ordna ett boende, skaffa ett jobb och arbeta med sin mentala och fysiska hälsa samtidigt som de ska försöka leva ett vanligt och socialt liv. I artikeln framkommer det att den hjälp som kvinnorna behöver för att kunna bygga upp ett fungerande liv är tidig hjälp för att lära sig att bygga upp sina relationer till andra. Kvinnorna behöver lära sig att försörja sig själva, få hjälp in på arbetsmarknaden och att socialisera sig på arbetsplatsen. De behöver även få socialt stöd om vänner och familj har vänt dem ryggen. De behöver känna säkerhet, få hjälp med sin psykiska och fysiska hälsa och se att de inte är ensamma. Kvinnorna behöver även få hjälp i kontakt med rättsväsendet och få information om sina rättigheter (Duffy 2015).

2.3. Forskning om växling mellan våld och kärlek

Enander (2011) undersökte den känslomässiga process som sker när kvinnor lämnar en våldsam relation och refererar till den kända romanen "Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde" som handlar om den framgångsrike Dr. Jekyll, som förvandlas till den våldsamme Mr. Hyde och har blivit en metafor för våldsutsatta kvinnor att beskriva den våldsutövande mannen. Intervjupersonerna beskrev männen de först träffade som: snälla, varma, omtänksamma, humoristiska, empatiska och spännande (Enander 2011). Genomgående fanns beskrivningen av att kvinnorna inledningsvis i relationen känt sig 'sedda' och uppskattade precis som de 'är' av männen. Flera av kvinnorna beskrev också hur de, efter att mannen hade utövat fysiskt, psykiskt och sexuellt våld mot dem, upplevde att han var som Dr. Jekyll och Mr. Hyde. En kvinna beskrev hur han fick henne att tro att hon var galen på grund av denna förvandling vilket gjorde att hon började skylla problemet på sig själv. Några kvinnor beskrev att i början vägde hans goda sidor upp för de onda sidorna. Efterhand började de onda sidorna ta över och det fanns knappt någonting gott kvar. Det var vid detta tillfälle som kvinnorna beskrev att det var lättare för dem att lämna den våldsamma relationen. Enander (2011) konstaterar att vändpunkten ofta handlar om att kvinnan börjar se att mannens dåliga sidor överväger de bra sidorna.

2.4. Forskning om uppbrottsprocesser och vändpunkter

Khaw och Hardesty (2007) genomförde en intervjustudie för att ta reda på vilka vändpunkter som fick kvinnorna att lämna den våldsamma relationen. De förklarar att det finns fem förändringsstadier som teoretiserar uppbrottsprocessen: *förnekelse, begrundande, förberedelse, handling* och *upprätthållande*. Kvinnorna berättade att de förnekade våldet i början av förhållandet och att vändpunkten som ledde dem till insikt var en händelse som fick dem att erkänna att någonting var fel med relationen. Denna vändpunkt inträffade antingen vid ett enda tillfälle, som allvarlig misshandel, eller gradvis över tid genom att kvinnan sökte professionell hjälp eller berättade för vänner och familj om våldet, vilket gav dem stöd och förändrade deras uppfattning om den våldsamme mannen. Flera av kvinnorna kände sig tvungna att lämna den våldsamma relationen för barnens skull. Vidare konstaterar de att det har stor betydelse för uppbrottsprocessen om det finns barn med i bilden, eftersom strax över hälften av kvinnorna bestämde sig för att lämna den våldsamma mannen för att skydda sina barn. Sju av kvinnorna hade förberett sig på att lämna relationen, men tvekade på grund av rädslan för vad som skulle hända med barnen. Flera kvinnor tog ett snabbt beslut att lämna eftersom våldet blev oacceptabelt. En av kvinnorna bestämde sig för att lämna efter den första gången som hennes man slog henne. Khaw och Hardesty (2007) skriver även att flera av kvinnorna beskrev att vändpunkten för dem var när de slutligen vågade dela hemligheten om våldet med familj och vänner.

2.5. Forskning om kvinnors motstånd till männens våld

Margareta Hydén (2008) är genusforskare, legitimerad psykoterapeut och professor i socialt arbete samt kriminologi. I sin avhandling skriver hon om ett forskningsprojekt som hon genomförde med tio kvinnor som hon följde under två år. När Hydén (2008) studerade hur dessa kvinnors uppbrott hade gått till fann hon att kvinnorna hade valt att lämna relationen av olika anledningar, exempelvis att de hade funderat på det länge eller fasade för sina liv. Någonting som Hydén (2008) fann var gemensamt för kvinnornas berättelser om uppbrottet från den våldsamma mannen var att de innehöll ett starkt *motstånd* till våldet. Hydén (2008) förklarar att samtliga kvinnor berättade om hur de förhindrade mannens våld, exempelvis genom att försöka avleda mannen eller konfrontera honom och försöka få honom att förstå att det han gjorde var fel. Hydén (2008) fann att motståndet var en lika stor del av kvinnornas liv som mannens våld och skriver att flera av kvinnorna berättade om hur de lärde sig att hantera

våldet genom att skapa sig ett *inre rum* där bara hon hade tillträde. Hydén (2008) lyfter fram hur viktigt det är att professionella som arbetar med våldsutsatta kvinnor lär sig att tolka och förstå de olika sätt som kvinnor kan uttrycka motstånd till våldet på. Istället för att se de kvinnor som först bryter upp och lämnar mannen men senare går tillbaka till honom eller de kvinnor som väljer att göra en polisanmälan som de senare inte fullföljer, som misslyckade förklarar Hydén (2008) att man kan se dessa handlingar som ett uttryck för kvinnans motstånd till mannens våld och som en del av uppbrottsprocessen. En av Hydéns (2008) viktigaste slutsatser i sin forskning är att uppbrottet är kvinnans sista uttryck för motstånd till våldet, samtidigt som uppbrottet också innebär att kvinnan slutligen gett upp hoppet om att kunna förändra honom.

5.6. Forskning om kvarstannande i våldsamma relationer

Hydén (2008) skriver att frågan om varför kvinnan stannar i en våldsam relation är en av de allra vanligaste frågorna som ställs när det rör sig om kvinnomisshandel. Hydén (2008) förklarar att det finns olika uppfattningar om varför kvinnor stannar, som exempelvis att kvinnan har en diagnos eller har normaliserat våldet, men att ingen av dessa uppfattningar egentligen ger svar på varför kvinnan stannar. Hydén (2008) skriver att mannen inte skulle kunna förmå kvinnan att stanna om hans maktutövning och våldsutövning utgjorde hela hennes liv tillsammans med honom, därför är det viktigt att förstå att separationen även innebär att kvinnan säger farväl till de goda stunderna som funnits i deras relation. Enligt Hydén (2008) är det viktigt att se att kvinnan ständigt bryter upp varje gång hon blir utsatt för våld, då hon ger sig iväg i sina egna tankar. Hydén (2008) skriver att det skulle bli mer intressant om man bytte ut frågan om varför kvinnan stannar mot vad som kommer att hända när kvinnan lämnar den våldsamma mannen. Hydén (2008) förklarar att det finns tillbakahållande och förenande faktorer som binder kvinnan till mannen och gör att det är möjligt för honom att fortsätta med att misshandla henne, både ensamheten, rädslan, parets hopp om en ljusare framtid och att paret tillsammans neutraliserar våldet. I kontrast till de kvarhållande faktorerna finns de faktorer som får kvinnan att ta avstånd från mannen, både att kvinnan förlorar hoppet om ett lyckligt äktenskap med mannen och därmed en längtan hos henne om ett nytt liv utan honom, rädslan för mannen och att mannen lämnar kvinnan är exempel som Hydén (2008) drar slutsatser om.

3. Teori

Utifrån vårt syfte har vi valt att försöka hitta teorier som riktar sig mot vad det är som gör att kvinnan stannar eller lämnar. Vi har valt att analysera vår empiri utifrån Lundgrens (2012) teori om *normaliseringsprocess* som består av begreppen *gränsförskjutning*, *isolering*, *växling* och *internalisering* samt Holmberg och Enanders (2011) teori om *uppbrottsprocesser* som består av begreppet *traumatiskt band* samt uppbrottsprocesserna *att bryta upp* och *att bli fri*. De teorier och begrepp som vi har valt att använda som teoretiskt ramverk för vår studie är utvalda delar av teorier som vi anser är relevanta för att undersöka vad som är betydande och avgörande i kvinnors val att stanna kvar eller lämna den våldsamma relationen. I teorin om normaliseringsprocess har vi valt att utesluta begreppet *externalisering*, eftersom externalisering handlar om själva förklaringen till våldet och därmed mannens syn på våldet vilket vi inte belyser i vår studie. I teorin om uppbrottsprocesser har vi valt att utesluta begreppet *att förstå* som handlar om att kvinnan börjar se sig själv som ett offer och inser att relationen hon har levt i har varit en misshandelsrelation. Detta har vi gjort på grund av att det handlar om kvinnans uppfattning om våldet efter att hon har lämnat relationen, vilket vi inte fokuserar på i studien. Vi har även haft en tanke om att använda oss av Goffmans dramaturgiska teori samt stigmatteori, men när vi väl hade samlat in vår empiri upptäckte vi att dessa teorier inte var centrala för vår studie och valde därför bort dem. Tanken med valet av teorier har från början varit att vi ska kunna använda delar av teorierna var för sig samt kombinera delar av teorierna med varandra, därför ser vi inga problem med att teorierna överlappar varandra och ibland använder samma begrepp, som t.ex. internalisering.

3.1. Våldets normaliseringsprocess

Sociologiprofessor Eva Lundgren (2012) har tagit fram en teoretisk modell, där hon visar att man kan förstå våldet i misshandelsrelationer som en process där gränserna förskjuts och våldet omdefinieras till någonting normalt. Inledningsvis har kvinnan en gräns för vad hon accepterar och inte accepterar men dessa gränser suddas ut på grund av våldets konsekvenser. Enligt Lundgren (2012) är det omöjligt för en våldsutsatt kvinna, vars gränser har förskjutits och suddats ut, att se sig själv som en misshandlad kvinna och mannen som en man som misshandlar. Vidare förklarar hon att denna *gränsförskjutning* sker hela tiden i en misshandelsrelation och att kvinnans livsutrymme minskar varje gång våldet utövas. Ett vanligt fenomen i relationer där våld förekommer är att mannen isolerar kvinnan fysiskt

genom att kontrollera vilka hon umgås med, vilket i sin tur inte bara leder till fysisk isolering utan även psykisk och mental isolering. Denna fysiska, psykiska och mentala *isolering* beror enligt Lundgren (2012) på att han nu är i princip den enda hon umgås med. Vidare förklarar Lundgren (2012) att han blir hennes referensram när hennes sociala erfarenheter kontrolleras av honom eftersom det mesta hon upplever är i sällskap av honom. För att kunna jämföra våld respektive kärlek samt onda respektive goda gärningar behöver hon någon annan referensram än honom och när hon inte längre har det blir konsekvensen att hon börjar jämföra en lugn stund med mannens våld och hon kommer att tillskriva den positiva sidan av honom större betydelse än våldet, som har blivit det normala i hennes liv under normaliseringsprocessen.

Lundgrens (2012) teori om normaliseringsprocessen visar att om mannen då och då visar ömhet och kärlek blir kvinnans känslomässiga beroende till mannen starkare och följderna och effekterna av våldet förstärks när mannen både är snäll och våldsam. Genom denna dubbelhet är det han som kontrollerar var, när och hur växlandet sker. Konsekvensen av denna *växling* är att gränsen mellan kärlek och våld suddas ut, kvinnan upplever nu våldet som ett tecken på omtanke och kärlek. Våldet blir farligt när växlandet och våldet upplevs som ett kärleksuttryck eftersom gränserna för vad som är våld förskjuts och våldet kan istället börja handla om liv och död. Enligt Lundgren (2012) kan handen som slår, som istället börjar trösta, vara en orsak till varför kvinnan inte lämnar den våldsamma relationen. När kvinnan ser våldet som kärlek blir det tydligt att våldet är hennes verklighet, där gränserna har suddats ut mellan vad som för henne är ett våldsamt respektive fredligt liv och anledningarna till att smeka eller slå flyter ihop eftersom hon ser båda som ett uttryck för kärlek. Den tröstande handen tolkas som att han egentligen inte är våldsam utan kärleksfull och snäll. I kvinnans värld slår han henne av kärlek, precis som han tröstar henne av kärlek och omtanke, men skillnaden är att denna omtanke nästan har ett dödligt uttryck.

Lundgren (2012) beskriver *internaliseringen* av våldet som kanske den mest komplicerade aspekten av normaliseringsprocessen eftersom internalisering innebär att kvinnan tar över mannens verklighetsförståelse. Hon börjar se sig själv genom hans ögon och börjar därmed se sig själv som ansvarig för våldet. När våldet normaliseras, när mannen växlar mellan våld och kärlek och när kvinnan isoleras börjar kvinnan gradvis att internalisera mannens krav och förväntningar på henne. Eftersom hans motiv, i hans ögon, kan förklaras genom 'hur hon är', börjar hon se sig själv på samma sätt och internalisera att det är hennes fel att han slår henne. Hon identifierar sig själv med hans verklighet och ser hans önskan om att förändra henne

genom att slå henne som någonting normalt. När kvinnan internaliserar mannens verklighetsuppfattning och börjar tappa greppet om sin egen börjar hon klandra sig själv, få skuld känslor och känna skam. När kvinnan har internaliserat våldet anpassar hon sig gång på gång efter mannens nya förväntningar och krav på henne. Hon ser inte våldet eftersom hon för länge sedan har slutat att förstå våldet som våld utan ser våldet som ett uttryck för kärlek. Slutligen förklarar Lundgren (2012) att många kvinnor, i detta skede av normaliseringsprocessen, inte förstår hur farligt de lever när de lever på gränsen mellan liv och död.

3.2. Uppbrottsprocesser

Carin Holmberg och Viveka Enander (2011) har tillsammans utarbetat en teoretisk modell om de uppbrottsprocesser som misshandlade kvinnor går igenom när de lämnar en våldsamt relation. Holmberg och Enander (2011) skriver att när många professionella ställer frågan om varför hon inte går borde de istället fråga sig vad som får henne att gå. Holmberg och Enander (2011) skriver att man måste förstå det *traumatiska band* som gör att kvinnan knyts till den våldsamma mannen för att förstå hur uppbrottsprocessen ser ut. Dessa känslomässiga band behöver lösas upp för att den våldsutsatta kvinnan ska kunna bryta upp och lämna relationen. Kärlek, medlidande, rädsla, hat, hopp och skuld är *emotionella band*. Beroende, viljan att förstå mannen och internalisering är *sammansatta band*, som utgör bindande och kvarhållande känslor. Tillsammans skapar de emotionella och sammansatta banden ett traumatiskt band som knyter kvinnan till den våldsutövande mannen.

Holmberg och Enander (2011) skriver att en stark, besvarad och gemensam kärlek till varandra kan utgöra ett starkt band i sig. Rädslan kan binda kvinnan till den våldsamma mannen, eftersom hon fruktar för sitt liv om hon skulle lämna honom. Hat är en tabubelagd känsla som är starkt sammanflätad med rädsla och kärlek. Medlidande kan binda kvinnan till mannen och är ofta en stark anledning till att stanna kvar. Skuld är en starkt kvarhållande och bindande känsla och det är vanligt att våldsutsatta kvinnor lägger skulden på sig själva och känner sig ansvariga för våldet. Hoppet är det emotionella band som har störst betydelse kopplat till uppbrottet, eftersom det är starkt sammanlänkat med kvinnans försök till att upprätthålla relationen. Viljan att förstå mannen utgör ytterligare en bindande faktor. Slutligen

skriver Holmberg och Enander (2011) att kvinnan internaliserar mannens världsbild och identifierar sig själv med honom och våldet.

Holmberg och Enander (2011) skriver om uppbrottsprocessen *att bryta upp* som handlar om det fysiska uppbrottet och vad som leder fram till att den våldsutsatta kvinnan väljer att lämna mannen. Holmberg och Enander (2011) har kunnat urskilja två specifika vändpunkter för den våldsutsatta kvinnan, den ena rör hennes eget liv och den andra rör någon annans liv. Många våldsutsatta kvinnor går när det gäller livet eftersom de upplever att de antingen måste gå nu eller stanna och bli ihjälslagna. Vidare förklarar Holmberg och Enander (2011) att de flesta kvinnor väljer att lämna relationen när de inser att någon annan kan fara illa eller bli utsatt för våld om de stannar kvar. Samtidigt kan det ha en kvarhållande effekt om mannen hotar att göra någon närstående till kvinnan illa om hon lämnar honom. Gemensamt för båda dessa vändpunkter är att kvinnan till slut ger upp hoppet om relationen, kärleksdrömmen och förhoppningen om att han en vacker dag ska sluta slå.

Holmberg och Enander (2011) skriver om uppbrottsprocessen *att bli fri* som handlar om att bryta de emotionella banden till mannen och bli emotionellt fri. Vidare förklarar de att det inte behöver betyda att det känslomässiga bandet till mannen har brutits för att kvinnan har lämnat honom. Det finns fyra stadier som kvinnan går igenom innan hon blir fri: *kärlek, hat, medlidande* och *'känner ingenting'*. *Det första stadiet* genomsyras av kärlek och förälskelse. Holmberg och Enander (2011) skriver att kärleken är mycket mer dominerande än rädslan. Vidare förklarar de att det traumatiska bandet snarare blir starkare än bryts under denna fas och att det därför inte är sannolikt att kvinnan lämnar mannen under denna fas. Om kvinnan mot förmodan lämnar mannen under denna fas är det troligt att hon går tillbaka till honom igen. *Det andra stadiet* domineras av kvinnans hat mot mannen och det kan förefalla sig som om kvinnan är på väg att frigöra sig från mannen. Holmberg och Enander (2011) förklarar att hat är en bindande känsla och eftersom hat är riktat mot en person och kräver att det finns en mottagare måste mannen på något sätt finnas kvar i kvinnans liv som en mottagare av hatet. Under denna fas är det inte troligt att det definitiva uppbrottet sker eftersom kvinnan fortfarande är bunden till mannen, men däremot kan ett tillfälligt uppbrott ske eftersom kvinnan är mer benägen att ta avstånd från mannen. *Det tredje stadiet* domineras av att kvinnan känner medlidande och tycker synd om mannen, vilket utgör en bindande känsla. Holmberg och Enander (2011) identifierar både definitiva uppbrott, tillfälliga uppbrott och kvarstannande under denna fas, där kvinnan både känner medlidande för mannen och skuld

om hon lämnar honom. Den känslomässiga frigörelseprocessen kan pågå under mycket lång tid efter det definitiva uppbrottet, vilket beror på att internaliseringen kan sitta kvar hos kvinnan under en lång tid efter att hon har brutit upp. *Det fjärde stadiet* kännetecknas av att kvinnan inte längre har några känslor för mannen. Holmberg och Enander (2011) förklarar att kvinnan vid detta stadie lämnar mannen, om hon inte har lämnat honom tidigare. Mannens känslomässiga makt över kvinnan försvinner när kvinnans känslor för mannen försvunnit, vilket gör att det traumatiska bandet mellan dem bryts.

4. Metod

I detta avsnitt presenteras studiens metodologiska utgångspunkter. Under metodavsnittet redogör vi för kvalitativ metod och textanalys, urval, analysmetoden tematisk analys, tillförlitlighet, forskningsetiska överväganden samt arbetsfördelning. Vidare för vi ett resonemang över de fördelar och nackdelar som finns med att använda självbiografier som empiri samt hur vi som forskare bör förhålla oss till objektivitet.

4.1. Kvalitativ metod och textanalys

Vi har valt att rikta vår studie till att tolka orden som kvinnorna skriver för att försöka få kunskap om vad som kan vara avgörande i deras livsval. Enligt Bryman (2011) utgår kvalitativ forskning mer från ord än siffror och att försöka få förståelse för den sociala verkligheten utifrån hur deltagarna i en viss miljö själva tolkar sin verklighet. Vi har valt att göra en kvalitativ studie eftersom vi inte är intresserade av att få fram statistik för hur många som tar sig ur våldsamma relationer, utan att försöka tolka vad kvinnorna menar är det som kan vara avgörande i valet att lämna förhållandet eller inte. Vi har ingen tidigare förståelse kring ämnet våld i nära relationer, utan det är ett tidigare outforskat område för oss. Detta kan ses både som en nackdel och en fördel. En fördel är att vi inledde vår studie med öppna ögon, utan några speciella förväntningar om vad vi skulle finna när vi samlade in vår empiri. En nackdel kan dock vara att vi inte hade någon tidigare förkunskap inom ämnet och därför inte kunde sätta oss in i de känslor som kvinnorna beskriver på samma sätt som om vi hade haft mer kunskap om ämnet.

Den metod som vi har valt att använda för datainsamlingen är textanalys där man utgår från olika dokument. Det som dokument har gemensamt är att de kan läsas eller studeras, finns tillgängliga och bevarade, är relevanta för samhällsvetare och att de inte har blivit skapade för att användas i samhällsvetenskapliga analyser (Bryman 2011). Boréus (2011) skriver om varför det kan vara av betydelse att analysera texter. Texter påverkar enskilda individer och samhället på olika sätt. Genom att analysera texter ser vi därmed vad det är som bygger upp människors föreställningar av samhället och grupper (Boréus 2011). Vi har valt att göra en textanalys just för att se hur våld i nära relationer beskrivs i texter för att försöka bilda oss en uppfattning av hur kvinnors och mäns uppfattning av fenomenet kan påverkas av texterna. Boréus (2011) belyser även att det är viktigt att analysera texterna i sitt sammanhang och att se någonting i samhället som texten är ett uttryck för. Utifrån detta har vi valt att inte lägga så stor vikt vid de ord som kvinnorna väljer att använda utan istället se de företeelser som kvinnorna väljer att belysa och därmed kan ses som att de är av vikt för kvinnornas situation.

Att använda sig av redan befintligt textmaterial finns det både fördelar och nackdelar med. När man analyserar dokument utgår man från fyra olika kriterier: *autenticitet*, *trovärdighet*, *representativitet* och *meningsfullhet* (Bryman 2011). Vad gäller *autenticiteten* handlar det vid analys av självbiografier om ifall den påstådda författaren verkligen är den riktiga författaren (Bryman 2011). Vi har inte med hundra procents säkerhet kunnat säkerställa att det faktiskt är kvinnornas ord som står i böckerna, vilket är en nackdel för litteraturstudien, men vi har bedömt att det troligtvis är rätt kvinna som beskriver sina upplevelser i boken och att vi därmed har kunnat använda oss av materialet. Vad gäller *trovärdigheten* handlar det om textmaterialet återger författarens sanna tankar och känslor (Bryman 2011). Vi har haft i åtanke när vi valde att använda oss av publicerat material att det kan vara vinklat för att författaren ska kunna tjäna pengar på böckerna. Vi har fört diskussionen om att det mycket väl kan vara så att författarna har ändrat sina berättelser något men eftersom syftet med vår studie är att se hur kvinnorna själva väljer att skildra sina erfarenheter har vi ändå kunnat använda materialet. Vad gäller *representativiteten* har vi valt att rikta vår studie till endast kvinnor. Vi har dock endast kvinnor som har växt upp i Sverige med i vår empiri vilket gör att det inte är representativt för alla kvinnor. Vad gäller *meningsfullheten* har vi bedömt att materialet är tydligt och begripligt. Att vi har använt oss av redan befintligt textmaterial gör att vi inte kan styra textens innehåll vilket kan ses som en fördel men även en nackdel då vi inte med hjälp av frågor kan styra vår empiri mot att röra sig kring vårt syfte.

4.2. Urval

Då vi gjorde vårt urval valde vi att använda oss av ett *målinriktat urval*. Ett målinriktat urval är den vanligaste urvalsmetoden när man gör en kvalitativ studie (Bryman 2011). Ett målinriktat urval innebär att man som forskare väljer deltagare utifrån vissa forskningsmål som man vill uppnå med studien. Man väljer sina deltagare eller dokument strategiskt utifrån sina forskningsfrågor så att de blir relevanta för studien (Bryman 2011). När vi gjorde vårt urval letade vi efter självbiografier där kvinnor, som har levt i ett förhållande där våld har förekommit, berättar om sina upplevelser. Vi tittade igenom de självbiografier som vi hittade och valde ut de som främst fokuserar på vägen ut från förhållandet och varför de stannade kvar i förhållandet, samt vilken hjälp och vilket stöd de önskar att de hade fått under uppbrottsprocessen. Detta gjorde vi utifrån att vi med hjälp av självbiografierna skulle kunna svara på våra forskningsfrågor. Att vi har använt oss av ett målinriktat urval gör att vi kanske missar olika teman som hade framkommit om vi inte hade letat efter de självbiografier som vi ansåg kunde svara på våra frågeställningar.

För att kunna jämföra kvinnornas erfarenheter och besvara våra frågeställningar utifrån den tid vi hade på oss valde vi ut fyra självbiografier för vår analys, som tillsammans utgör cirka 1000 sidor empiri. Vi hade en tanke om att läsa sex självbiografier men utifrån tiden som vi hade på oss gjorde vi bedömningen att börja läsa fyra stycken och se hur mycket material vi kunde få ut av dem. När vi hade gjort det gjorde vi bedömningen att vi hade fått ut tillräckligt med material från de fyra självbiografierna. När vi valde att hålla oss till fyra självbiografier utgick vi från Boréus (2011) resonemang om att vid en studie är det viktigt att göra en realiserbar beräkning av tidsåtgången. Resurserna styr och sätter ofta gränser för en studie vilket även materialets tillgänglighet gör (Svensson och Ahrne 2011). För oss påverkade våra resurser och tillgängligheten av olika självbiografier vårt urval vilket kan ses som en nackdel då vi inte hade möjlighet att köpa fyra nya självbiografier utan var begränsade i vårt urval till att hålla oss till de självbiografier som biblioteket kunde bidra med. Detta gjorde att vi inte kunde hitta de allra nyaste självbiografierna som hade kunnat vara mer relevanta för dagens våldsutsatta kvinnor. För att självbiografierna skulle vara relevanta för dagens arbete med kvinnor som lever i våld i nära relationer kollade vi i första hand på självbiografier som har getts ut under de senaste fem åren för att se om vi kunde hitta böcker som kunde hjälpa oss att besvara våra forskningsfrågor. Vi upptäckte dock att vi även behövde titta på lite äldre självbiografier.

4.2.1 Självbiografierna

- Magdalena Graaf (2006) - *Det ska bli ett sant nöje att döda dig.*
- Maria Blomqvist (2014) - *En vacker dag lämnar jag honom.*
- Kristina Loveby (2015) - *Kvinnofridsmyten: Får vi be om största möjliga tystnad.*
- Maria Carlshamre (2006) - *Den oslagbara: En personlig skildring av våld i kärlekens namn.*

4.3. Analysmetod och kodning

När vi har analyserat vår empiri har vi valt att använda oss av en *tematisk analys*. En tematisk analys innebär att man hittar teman i sin data för att ordna och systematisera. Det man är ute efter i en tematisk analys är att hitta centrala teman och subteman som utgör återkommande motiv i datan (Bryman 2011). När vi började läsa letade vi efter teman som normalisering, skam, vändpunkt och hjälp och stöd. Dessa teman valde vi utifrån att vi ansåg att dessa kunde hjälpa oss att svara på vårt syfte och våra frågeställningar. Under läsningens gång hittade vi flera underteman under de centrala teman som vi valde att koda vårt material utifrån. De fyra centrala teman som vi har kodat efter är *normalisering, skam och skuld, vändpunkt* samt *hjälp och stöd*. De subteman som vi hittade under normalisering var *det första slaget, isolering, våldet blir vardag* och *växling mellan våld och kärlek*. De subteman som vi fann under det centrala temat skam och skuld var *sanningen får inte komma ut, vem bär skulden* och *när skammen styr ens liv*. Under det centrala temat vändpunkt hittade vi subteman *att gå på egen hand, på gränsen mellan liv och död* samt *polisanmälan*. Till sist hittade vi under temat stöd och hjälp fyra subteman; *vänner och familj, socialtjänsten* samt *rättsväsendet*. Kodningen har vi gjort genom att skriva upp våra centrala teman och subteman i ett diagram och lagt in en kort kommentar och sidhänvisning till de sidorna i böckerna där vi hittade olika teman. Detta diagram har vi sedan använt oss av när vi har formulerat och skrivit ihop resultatet.

4.4. Tillförlitlighet

I kvalitativ forskning är det mer lämpligt att använda sig av begreppen *tillförlitlighet* och *äkthet* istället för begreppen validitet och reliabilitet. Tillförlitligheten kan delas upp i fyra

områden, *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera* (Bryman 2011). *Trovärdighet* innebär att forskningen har utförts efter de regler som finns och att personerna som är med får ta del av resultaten och ge sin bild av det (Bryman 2011). Vi har övervägt att skicka våra resultat till författarna för att se om de accepterar de tolkningar som vi har gjort av deras berättelser. Vi upplevde dock att det skulle bli svårt att komma i kontakt med dem samt att det inte var säkert att vi skulle få svar inom tiden för inlämningen av vår uppsats. *Trovärdigheten* kan därmed inte bedömas som helt stärkt. *Överförbarhet* innebär att man gör en tät beskrivning av de få respondenter som man använder sig av för att skapa en databas som andra kan bedöma hur överförbara resultaten är till en annan miljö utifrån (Bryman 2011). Vi har arbetat med detta genom att beskriva så mycket som vi har kunnat utifrån våra fyra böcker som vi har analyserat för att försöka skapa en så tät beskrivning av dem som möjligt. *Pålitligheten* innebär att man skapar en så utförlig redogörelse för sin process som möjligt för att andra ska kunna granska tillvägagångssättet (Bryman 2011). Pålitligheten i vår studie försökte vi stärka genom att beskriva vårt tillvägagångssätt så tydligt som möjligt i vårt metodavsnitt. Det sista området inom tillförlitlighet är *möjlighet att styrka och konfirmera* vilket innebär att forskarna ska säkerställa att deras egna åsikter och värderingar inte påverkar resultatet i forskningen (Bryman 2011). För oss innebar detta att försöka tolka vår empiri så lite som möjligt utifrån vår egen roll som forskare och utifrån våra egna erfarenheter och värderingar. Att vara helt objektiv och ställa sig helt utanför våra egna värderingar är omöjligt. För att stärka detta ytterligare har vi därför båda läst igenom alla fyra självbiografier för att sedan kunna diskutera och jämföra våra analyser av självbiografierna.

Ett kriterium till *äkthet* som vi har valt att använda oss av, på grund av att vi har bedömt att det är det mest relevanta vid en litteraturstudie, är om undersökningen ger en rättvis bild av de olika åsikter och uppfattningar som finns i den grupp som studerats (Bryman 2011). Vi har utgått från självbiografier som kvinnorna själva har valt att skriva och de kan därmed vara skrivna för att tjäna pengar på. Det är inte helt säkert att dessa historier stämmer överens med andra kvinnors berättelser. Det är dessutom endast fyra kvinnors uppfattningar som tas med vilket kan leda till att det inte är alla kvinnor som upplevt våld i nära relationer som har samma uppfattning. Våra resultat har dock en samstämmighet med tidigare forskning som vi har hittat vilket kan stärka äktheten i våra resultat.

4.5. Forskningsetiska övervägande

Ämnet som vi har valt att undersöka i vår studie upplevde vi som ett känsligt ämne att prata om. Att intervjua kvinnor som har varit i ett förhållande där våld förekommer upplevde vi som känsligt. Med tanke på att kvinnorna redan befinner sig i en utsatt situation ville vi inte intervjua dem utifrån att det kunde påverka deltagarna genom att de då skulle behöva väcka de svåra minnena till liv och på så sätt återuppleva sina erfarenheter. Utifrån denna tanke kom vi fram till att det bästa sättet att studera kvinnors upplevelse av våld i nära relationer, ur ett etiskt perspektiv, var genom att studera självbiografier. Bryman (2011) skriver om hur deltagarna kan ta skada av forskningen eller lida men, vilket anses oacceptabelt. Detta undvek vi då vi använde oss av redan publicerat material. Eftersom självbiografierna redan är publicerade och författarna själva har valt att dela med sig av sina berättelser utsätter vi inte kvinnorna för men eller skada.

Vetenskapsrådet (2002) beskriver fyra etiska krav som är viktiga att ta ställning till i en undersökning; *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Eftersom vi har använt oss av redan publicerat material var det svårt för oss att uppfylla alla krav. *Informationskravet* var för oss inte möjligt att uppfylla eftersom vi inte kunde ta kontakt med författarna för att berätta om vår studie. *Samtyckeskravet* bedömde vi som uppfyllt då författarna har valt att publicera sina berättelser som ett offentligt material. Flertalet av författarna har även i sina böcker skrivit att de vill dela med sig av sina berättelser för att underlätta för andra som hamnar i samma situation och ge dem ett slags stöd genom att visa dem hur de har haft det. Detta såg vi som ett samtycke till att vi använde texterna i vår studie. Vad gäller *konfidentialitetskravet* behandlade vi självbiografierna med respekt för kvinnorna som har skrivit dem och försökte att inte tolka dem, förvränga deras historier eller kränka dem. Eftersom det är ett publicerat material som vi använde oss av behövde vi inte förvara det på något speciellt sätt. Vad gäller *nyttjandekravet* så använde vi endast de texter som vi läste till våra forskningsfrågor.

4.6. Arbetsfördelning

Vi har valt att dela upp arbetet genom att först skriva olika delar var för sig för att sedan träffas och läsa igenom samt diskutera tillsammans och ändra om. Vi har varit ansvariga för några delar var, men vi har båda skrivit i samtliga delar. Problemformulering, syfte och

frågeställningar har vi skrivit tillsammans. Tidigare forskning har vi valt att dela upp genom att läsa några artiklar var för att sedan sammanställa kapitlet tillsammans. Teorin har Agnes varit huvudansvarig för medan Nilla har varit huvudansvarig för metodkapitlet. Resultat och diskussion har vi skrivit tillsammans och slutligen har vi bearbetat texten tillsammans.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras studiens empiri. Resultatet består av citat och exempel från de fyra självbiografierna. Alla författare citeras inte under varje tema eftersom det handlar om personliga berättelser och författarna har valt att fokusera på olika saker i sina självbiografier. Till skillnad från Loveby (2015), Graaf (2006) och Blomqvist (2014) har Carlshamre (2006) valt att inte återge något namn på mannen, därför förekommer namnen Marcus, Jorma och Erik men inte något namn i Carlshamres (2006) citat och situationsbeskrivningar. Alla kvinnor utom Blomqvist (2015) har gemensamma barn med mannen. Kapitlet är uppdelat i olika underrubriker som är baserade på de teman och subteman som vi fann under vår kodning. Vi har valt att dela upp resultatet och analysen, eftersom vi först vill presentera empirin i sin helhet, för att sedan analysera resultatet utifrån våra teorier och tidigare forskning i diskussionen.

5.1. Normalisering

Begreppet normalisering innebär i vår studie att våldet slutar ses som våld och blir en normal del av kvinnans liv när hon lever i en misshandelsrelation. Detta kapitel har vi valt att dela in i underrubrikerna: *Det första slaget*, *Isolering*, *Våldet blir vardag* samt *Växling mellan våld och kärlek*.

5.1.1. Det första slaget

Gemensamt för de fyra självbiografierna är hur de beskriver det första slaget. Graaf (2006) skriver att hon likt Carlshamre (2006), Loveby (2015) och Blomqvist (2014) intalade sig att det bara var en engångsföreteelse när det första slaget kom, men när det började hända om och om igen utvecklades det till en del av hennes vardag. Samtliga beskriver att de i efterhand insåg att det första slaget hade större betydelse än bara en oskyldig “smäll” eller “knuff”, det var början på en lång normaliseringsprocess som kom att förändra deras liv.

Loveby (2015) förklarar att normaliseringsprocessen inte började vid det första slaget för henne, utan att det först var en process av psykiskt våld innan det gick över till fysiskt våld. Innan det första slaget föll hade hon fått se hans raseriutbrott och hur han hotat med handen att han skulle slå henne, men Marcus hade då redan greppet om henne. Loveby (2015) beskriver att det fysiska våldet började med en oskyldig knuff, sedan en hårdare knuff och detta mönster skulle visa sig vara väldigt svårt att bryta. Hon förklarar i sin självbiografi hur det kan se ut när det fysiska våldet börjar och skriver att det ofta börjar med en relation med en kärleksfull och omtänksam man, precis som vilken annan relation som helst. Loveby (2015) skriver att det mest sannolika är att det börjar med en småsak, som inte var med mening, för att sedan accelerera.

Om du i din relation känner kärlek och omtanke, se situationen framför dig att ni ska iväg på en fest. Ni har stressat och varit lite irriterade på varandra kring om ni kommer hinna i tid. När du böjer dig ner för att ta på dina skor, ramlar du av att din man råkar gå in i dig. Han hjälper dig upp och du tar för givet att han inte gjort det med mening.

(Loveby 2015:229-230).

Carlshamre (2006) beskriver i sin självbiografi det första slaget som inträffade när hon skulle iväg på ett möte. När han sa att hon inte skulle gå och hon sa emot honom smällde det utan någon som helst föraning. Slaget träffade hennes axel. Hon gick ut och smällde igen ytterdörren efter sig. När hon kom tillbaka hem hade han förberett en middag, tänd ljus och startat musik. Han frågade om axeln gjorde ont och bad om förlåtelse. Carlshamre (2006) skriver att hon lät det ske och frågar sig själv om det är vid detta tillfället som hon borde ha lämnat honom, eftersom det är här han börjar testa gränserna och genom att stanna kvar visar hon att hon accepterar vad han har gjort.

5.1.2. Isolering

Carlshamre (2006) beskriver i sin självbiografi hur svartsjuk hennes man var. Han fick henne att bryta kontakten med vänner och familj, till slut var hon helt utelämnad till honom och han blev den enda hon umgicks med. Liknande skriver Loveby (2015) om att hon successivt isolerade sig från personer utanför hennes och Marcus relation. Det var främst rädslan för att

hon skulle avslöja hemligheten om våldet i hemmet som gjorde att Loveby (2015) isolerade sig från vänner och familj, medan Carlshamre (2006) skriver att mannens svartsjuka gjorde att hon slutade ringa de vänner och familjemedlemmar som han hade någonting emot.

Jag slutade ringa de människor som han inte tyckte om. Jag bröt kontakten med dem han inte gillade. När vänner och släkt ringde förhörde han mig efteråt. Till sist var han den enda jag umgicks med. Och ju mindre kontakt jag hade med andra, desto viktigare blev hans bekräftelse.

(Carlshamre 2006:156)

Loveby (2015) beskriver i sin självbiografi att Marcus var den som slog henne, men också den som tröstade henne efter misshandeln och den enda hon kunde dela sin innersta hemlighet med, nämligen våldet i hemmet. Marcus var oerhört manipulerande och visade stor insikt när det gällde hans beteende och aggressionsproblematik. Loveby (2015) beskriver hur han kunde tappa kontrollen helt för att sedan ångra sig och göra allt för att gottgöra det han gjort samt hur de kunde prata hela nätterna om hur han skulle göra för att söka hjälp och ta sig ur den våldsamma spiralen. Loveby (2015) skriver att hon klamrade sig fast vid honom eftersom hon kände att hon inte hade någon annan som hon vågade lita på och berätta sanningen för.

5.1.3. Våldet blir vardag

Carlshamre (2006) beskriver det psykiska våldet, de elaka orden, den frånvända blicken och hoten som det allra värsta. Vid ett par tillfällen utsatte han henne för fysiskt våld, men det var det psykiska våldet som tog överhanden. Hon skriver i sin självbiografi att hon kommer ihåg den dag när hon insåg att hon de flesta dagar grät över hur hon hade det och att en dag när hon inte grät var en bra dag. Med detta beskriver Carlshamre (2006) hur våldet och den psykiska misshandeln hade normaliserats i hennes liv, så långt att hennes definition av en bra dag var en dag då hon inte grät.

Varje gång som Erik valde att slå mig, förnedra mig eller kränka mig med ord, sa jag alltid efteråt: Det här är det värsta jag har varit med om och att nu har dagen kommit när jag ska lämna honom. Men jag flyttade alltid på mina gränser.

(Blomqvist 2014:144)

Blomqvist (2014) skriver att våldet hon utsattes för trappades upp efterhand när det ena slaget blev värre än det andra. En anledning till att hon inte anmälde våldet, beskriver hon, var för att hon inte insåg hur farligt det var. Hon blev flertalet gånger våldtagen av Erik men hon insåg inte att hon faktiskt blev det, utan skriver i sin självbiografi att hon insåg det först långt senare. Blomqvist (2014) förklarar att hon var medveten om det våld som hon blev utsatt för, men att hon ofta kunde tänka bort det med hjälp av deras starka och passionerade kärlek till varandra och alla fina stunder de hade.

Loveby (2015) skriver likt Blomqvist (2014) att våldet var någonting som sakta trappades upp, vilket gjorde att hon tillslut inte kunde se att hon faktiskt blev misshandlad. Marcus tappade lätt humöret, speciellt när han var full kunde han bli arg och våldsam. Loveby (2015) skriver att hon blev oerhört vaksam för Marcus sinnesstämning och kunde känna på sig när hans humör ändrades och han skulle bli våldsam. Vidare förklarar hon hur han i de stunderna inte alls gick att resonera med och att det inte fanns någonting hon kunde göra, det gick inte över förrän han fått ur sig aggressionen på ett eller annat sätt. Loveby (2015) lärde sig att ta vara på de stunder då hon inte hade Marcus emot henne, de stunder som kändes så bra och var så kärleksfulla.

För Graaf (2006) blev våldet, likt Loveby (2015), Carlshamre (2006) och Blomqvist (2014), till slut vardag. Graaf (2006) beskriver att Jorma till en början endast var våldsam och hotfull mot andra personer. Efter ett tag började hans våldsamma beteende även att rikta sig mot henne. Graaf (2006) beskriver att hon lärde sig, likt Loveby (2015), Carlshamre (2006) och Blomqvist (2014), hur hon skulle bete sig för att inte reta upp sin man. Graaf (2006) förklarar att hon var försiktig med hur hon betedde sig och vad hon sa. Det blev vardag för henne att hela tiden vara försiktig, höra hur ful och oduglig hon var och ständigt vara beredd på nästa slag. Hon skriver att hon gång på gång fick höra hur oduglig hon var och började införliva dessa tankar hos sig själv. Graaf (2006) beskriver hur hon till slut själv trodde att hon var värdelös och hur hon kände att hon borde vara tacksam för att Jorma ville leva med henne, trots att hon var så oduglig.

5.1.4. Växling mellan våld och kärlek

Flera av författarna i vår studie beskriver hur deras män visade upp en dubbelhet och växlade mellan att den ena stunden vara våldsamma, och den andra stunden visa uttryck för kärlek.

Det var ett kort ögonblick du blev frånvarande, men i denna bortvända blick såg jag min undergång. Sedan återigen solens värme. Sakta, sakta knöts jag till dig med detta växelspel mellan absolut närvaro och total frånvaro, mellan hetta och kyla, mellan att finnas till och att förintas.

(Carlshamre 2006:18)

I citatet ovan beskriver Carlshamre (2006) hur hennes man pendlade mellan att vara kärleksfull och våldsam samt hur detta växelspel fick henne att sakta knytas till honom. Hon förklarar att det kändes som om han var två olika personer, han hade en vänlig sida och en elak sida, och hon visste aldrig om det han skulle säga var någonting vänligt eller elakt. Carlshamre (2006) förklarar att hon aldrig kunde förutsäga hur nästa stund eller nästa dag skulle bli, för det fanns ingen logik i hur han växlade mellan gott och ont. Carlshamre (2006) beskriver att för henne blev våldet under normaliseringens gång ett tecken på kärlek och genom att antingen smeka eller slå uttryckte han sin kärlek för henne.

Vid många tillfällen efter att han misshandlat mig, talade han om sig själv som en Dr. Jekyll and Mr. Hyde.

(Blomqvist 2014:156)

Blomqvist (2014) beskriver likt Carlshamre (2006) hur hon upplevde att Erik hade två personligheter och hur han kunde växla mellan att vara den goda Dr. Jekyll och den onda Mr. Hyde. Vidare förklarar hon hur Erik visade upp en medvetenhet kring att han hade två olika personligheter och kunde börja gråta av oro när han berättade för henne att han var rädd för att han skulle gå för långt en dag. Blomqvist (2014) skriver även att Eriks manipulativa sida gjorde att han kunde visa upp en helt annan sida av honom när de var ensamma, än när de var tillsammans med andra, vilket gjorde det svårare för henne att berätta om våldet eftersom hennes nära och kära hade svårt att förstå att han var en man som misshandlar.

5.2. Skam och skuld

Gemensamt för flera av författarna är att de uttryckte skamkänslor och skuldkänslor kring sin situation. Begreppet skam handlar i vår studie om hur kvinnan upplever att hon själv sjunker i någon annans ögon om de skulle få veta sanningen om våldet. Begreppet skuld handlar istället om handlingar och någonting man har gjort eller inte gjort som framkallar skuldkänslor. Detta kapitel är uppdelat i underrubrikerna: *Sanningen får inte komma ut*, *Vem bär skulden?* samt *När skammen styr ens liv*.

5.2.1 Sanningen får inte komma ut

Blomqvist (2014) skriver att hon kände skam över vad som pågick i deras hem. När hon gick ut med en blåtira eller ett blåmärke och folk frågade om Erik slog henne svarade hon alltid att han inte gjorde det och ljög ihop en anledning till blåtiran eller blåmärket. Hon berättar i sin självbiografi att hon vid några tillfällen, när våldet skedde utanför hemmet, hade möjlighet att ropa på hjälp men gjorde inte det på grund av att hon kände skam över hur struligt deras liv var och över att hon hade blivit en kvinna som tillät att hennes man utövade våld mot henne. Blomqvist (2014) förklarar att skammen var så stor att hon vid några tillfällen nästan lät Erik ta livet av henne istället för att ropa på hjälp, när bekanta fanns runt omkring henne, än att de skulle få reda på hur deras liv faktiskt var.

När Erik höjde handen som höll i kniven hade jag bara en tanke i mitt huvud, och det var att ta mig undan från fönstret så att inte grannarna skulle se det pinsamma som hände i vår villa.

(Blomqvist 2014:70)

Carlshamre (2006) beskriver likt Blomqvist (2014) att skammen gjorde att hon inte vågade berätta för någon om våldet som pågick hemma. Carlshamre (2006) försökte istället hålla hoppet uppe genom att i tankarna leva i en drömvärld, som inte var den värld hon levde i och som hon gjorde allt för att dölja för omgivningen. Även Loveby (2015) skriver om hur hon inte ville att deras hemlighet skulle komma ut. Hon försökte att dölja sina skador från våldet och kände obehag när andra tittade på henne, eftersom hon var rädd för att andra skulle märka någonting.

5.2.2. Vem bär skulden?

Graaf (2006) skriver att hon hela tiden fick höra vilken hemsk människa hon var, hur ful hon var och att det var hennes fel att Jorma var tvungen att slå henne. Vid det första tillfället som Jorma utsatte henne för våld förklarar hon att hon tog på sig skulden och intalade sig själv att det var hennes fel att han hade gjort det. Graaf (2006) beskriver att Jorma fortsatte att skylla på henne när han hade slagit henne, vilket gjorde att hon mer och mer började ta på sig skulden till våldet. Liknande beskriver Blomqvist (2014) att Erik, vid flertalet av bråken, berättade för henne att det var hennes fel att han var tvungen att slå henne, bland annat för att hon vägrade ha sex med honom och om hon inte hade gjort motstånd så hade han inte behövt slå henne. Blomqvist (2014) skriver att detta gjorde att hon ofta kände skuld över att det var hennes fel att Erik mådde dåligt.

Graaf (2006) beskriver att när Jorma utsatte henne för våld var han till en början efter varje tillfälle väldigt ledsen och ångerfylld och bad om förlåtelse. För det mesta var Jorma berusad när han hade slagit eller på annat sätt skadat henne och det var då enkelt för både honom och henne att skylla våldet på alkoholen och att det egentligen inte var Jormas rätta jag. Graaf (2006) förklarar att hon efter varje slag, när hon såg hur ångerfylld Jorma var, fick hopp om att han skulle inse att det var fel och inte göra det igen. Vidare förklarar hon hur hon fick förhoppningar om att han skulle inse vilken skada han gjorde för att sedan sluta att utsätta henne för våld. Graaf (2006) skriver att det var ångern som Jorma uttryckte som gjorde att hon stannade kvar i förhållandet så länge, för det var hans ånger som gjorde att hon trodde att han innerst inne älskade henne och ville henne väl.

5.2.3. När skammen styr ens liv

Graaf (2006) skriver att hon visste att Jorma var med i ett kriminellt gäng och att han kunde vara våldsam när hon träffade honom. Vidare förklarar hon hur hon fick kommentarer från sin familj om att det inte var så smart att gå in i ett förhållande med honom men hon gjorde det ändå. Graaf (2006) skriver att hon senare kände skamkänslor över att behöva be sina föräldrar om hjälp för att kunna ta sig ur sitt destruktiva förhållande eftersom de hade varnat henne för hennes kriminella pojkvän, därför vågade hon inte berätta för dem att hon hade haft fel och erkänna vilket helvete hon nu levde i.

Carlshamre (2006) skriver i sin självbiografi om hur hon förhåller sig till begreppen skam och skuld, något som ofta förknippas med våldsutsatta kvinnor. Enligt henne involverar skam andra människor, medan skuld förknippas med handlingar. Ett exempel som hon tar upp i boken är att hon kände skam över hur andra skulle reagera om hon berättade sanningen.

Carlshamre (2006) beskriver att hon kände skam över att hon hade låtit det ske och beskriver hur skammen fick henne att vara tyst och hålla det hemligt. Skammen har för henne varit svår att läka eftersom det har handlat om den hon är som person, hon skämdes för den hon var.

Carlshamre (2006) skriver att hon aldrig kände skuld eftersom skuld för henne på något sätt hör ihop med förövare och skam med offer.

5.3. Vändpunkt

En gemensam nämnare i de fyra självbiografierna är att samtliga kvinnor beskriver någonting som hände, som vi uppfattar som en tydlig vändpunkt i deras liv. Begreppet vändpunkt handlar i vår studie om en avgörande händelse som får kvinnan att plötsligt förändra sin syn på relationen och slutligen lämna den våldsamma mannen. Kapitlet har vi valt att dela upp i olika underrubriker. Underrubrikerna som kapitlet är uppdelat i är: *Att gå på egen hand*, *På gränsen mellan liv och död* samt *Polisanmälan*.

5.3.1. Att gå på egen hand

Carlshamre (2006) beskriver hur hon handlade på instinkt när hon till sist gick, hon visste inte längre varför hon var tvungen att lämna relationen eller om hon skulle klara av det på egen hand. För henne handlade vändpunkten om att bearbeta vad hon hade varit med om och vem hon hade blivit efter relationen med honom. Hon beskriver att hon använde erfarenheterna som en drivkraft för att göra någonting bra. Det gick upp för henne att det fanns många fler kvinnor med liknande erfarenheter.

När jag till sist gick, visste jag inte varför jag måste gå, visste inte längre om mina ben bar mig. Men jag gick. Jag lät mig inte besestras. Men det var nära.

(Carlshamre 2006:11)

Carlshamre (2006) förklarar att hon lät det gå långt innan hon tog steget att lämna relationen och anmäla våldet och hoten som hon hade utsatts för. Det tog nästan tio år fram tills dagen då hon fick honom att flytta ut. Carlshamre (2006) beskriver i sin självbiografi en tydlig vändpunkt, där hon tog kontroll över sitt liv. När hennes man knuffade in henne i bokhyllan sa hon till honom att det var sista gången, och det blev det. Hon ställde ett ultimatum, men när deadline kom och gick hände ingenting. Carlshamre (2006) såg sin chans en dag när han inte var hemma. Hon ringde till sin bästa vän och bad henne komma dit och berättade att hon inte vågade vara själv med honom och att hon måste få honom att flytta. När deras hemlighet var ute kunde han inte längre förneka våldet och misshandeln som pågått under så många år. Han lovade att flytta och gjorde också som han lovade. Till skillnad från Loveby (2015) och Graaf (2006) som blev förföljda efter deras separationer, blev livet lugnare för Carlshamre (2006) när han flyttade ut.

5.3.2. På gränsen mellan liv och död

Den vändpunkt som beskrivs i Lovebys (2015) självbiografi inleds med den händelse som kunde ha tagit hennes liv. Marcus bröt sig in i hennes radhus, fast besluten om att ta livet av både henne och deras gemensamma dotter, eftersom han inte kunde gå vidare och träffa någon annan så länge hon levde. Marcus plan var att få det att se ut som att hon hade begått självmord och han fick henne under knivhot att skriva ett självmordsbrev. Hon lyckades i hemlighet att ringa sin vän Alicia och få henne att förstå att någonting var fel. I nästa stund såg hon sin möjlighet att fly medan Marcus var på övervåningen men han hann ifatt henne och misshandlade henne. Loveby (2015) skriver att hon tidigare hade vårdats på sjukhus där sjukhuspersonalen gjorde en polisanmälan, men hon berättade då inte vem som misshandlat henne. Efter detta tillfälle valde hon att ringa upp polisen och berätta allt eftersom hon insåg att hon inte skulle leva länge till annars.

“Vänta du bara ...”, sa han. “Din äckliga lilla hora. Det ska bli ett sant nöje att döda dig! Du kan sitta där och skratta åt mig, men du ska veta att jag gärna sitter fem år på kåken för mord, för när jag har dödat dig kan jag berätta för Isak vilken hora hans mamma var.” Han lyfte handen och formade fingrarna till en pistol och låtsades skjuta mig innan han lämnade rummet.

(Graaf 2006:80)

Graaf (2006) skriver i sin självbiografi att hon flera gånger blev utsatt för dödligt våld och att hon slutligen vid ett tillfälle fick insikt i att Jorma njöt av att få utföra sin makt och skada andra. Hon skriver att Jorma denna gång hade väckt henne mitt i natten och förhört henne, så som han brukade göra. Vidare förklarar hon att när hon sa att hon ville gå och lägga sig igen, vände sig om och började gå mot sovrummet tog Jorma tag i hennes nacke och slog hennes huvud mot ett skåp. Graaf (2006) skriver att Jorma tidigare hade bett om förlåtelse och uttryckt ånger över vad han hade gjort, men inte vid detta tillfälle och det fick henne att inse att hon inte skulle leva länge till om hon stannade kvar i förhållandet. Graaf (2006) skriver att hon tog beslutet att kämpa för sitt liv och lämna relationen vid ett senare bråk, som citeras ovan, när Jorma hotade henne till livet eftersom hon förstod att han utan att tveka skulle döda henne om han ville.

Både Loveby (2015) och Graaf (2006) beskriver att deras vändpunkter, där de helt sa upp all kontakt med sina män, var vid en händelse där deras liv stod på spel. Likaså beskriver Blomqvist (2014) hur en händelse där hon stod inför döden gjorde att hon helt sa upp kontakten med Erik. Både Loveby (2015) och Blomqvist (2014) beskriver att de lämnade sina män, men efter ett tag återgick de med ett hopp om att det skulle bli bättre. Skillnaden mellan Loveby (2015) och Blomqvists (2014) vändpunkt står i att Blomqvist (2014) själv insåg vid dödsögonblicket att hon var tvungen att säga upp all kontakt med Erik medan för Loveby (2015) behövde sjukhuspersonal påpeka för henne att det inte var hållbart innan hon fick upp ögonen för att hon inte kunde återvända till Marcus igen. Till skillnad från Loveby (2015) och Blomqvist (2014) så gick inte Graaf (2006) tillbaka till sin man efter uppbrottet utan hon insåg att om hon träffar Jorma igen så kommer den dagen att vara hennes sista.

5.3.3. Polisanmälan

Blomqvist (2014) skriver att händelsen som gjorde att hon bestämde sig för att polisanmäla skedde efter separationen. Anledningen till att hon inte anmälde våldet tidigare beskriver hon var för att hon var rädd för vad som skulle hända efter att hon anmält, vad han skulle kunna utsätta henne för men också för vad andra skulle tycka. Blomqvist (2014) förklarar att droppen gick för henne när Erik en dag höll på att köra över henne vid deras gemensamma hus och att hon efter detta tillfället valde att polisanmäla våldet som Erik hade utsatt henne för.

Tänk om de ändå tvingar mig att berätta? Hur ska jag i så fall kunna skydda mig från honom sedan? Han kommer ju bli fullständigt vansinnig om jag säger något. Den dagen han sedan får tag i mig, kanske blir min sista dag. För den dagen lär ju komma även om han åker i fängelse.

(Loveby 2015:173)

Loveby (2015) beskriver i citatet ovan rädslan hon kände när hon skulle bli förhörd av polisen efter den händelse som gjorde att sjukhuspersonalen polisanmälde Marcus. Loveby (2015) fick uppleva hur det var att leva utan Marcus under tiden då han blev häktad, dömd och fick avtjäna ett års fängelsestraff. Loveby (2015) insåg under denna tid att hon hade ett bättre liv utan honom och kände sig lättad över att inte behöva vara honom till lags hela tiden. Detta kan ses som en vändpunkt i sig, eftersom hon tidigare enbart tänkte på Marcus och lät hans behov gå före sina egna. Loveby (2015) avslutar sin självbiografi med att skriva om den dag då Marcus har avtjänat ett års fängelsestraff och kommer ut från fängelset och kör direkt hem till henne.

Graaf (2006) skriver i sin självbiografi att det dröjde länge innan hon polisanmälde Jorma, men att det inte berodde på att hon var rädd för att någonting skulle hända henne själv utan hennes familj eftersom Jorma ofta hotade att han skulle döda hennes familj om hon lämnade honom. Vidare förklarar hon hur han kunde forma sina händer till en pistol och rikta dem mot hennes familjemedlemmar när de tittade bort för att bevisa för henne att han menade allvar. Graaf (2006) skriver att hon riskerade sitt liv genom att inte polisanmäla Jorma för att hon ville skydda sin familj, både när hon levde kvar i det livsfarliga förhållandet och när hon befann sig på flykt. Vidare förklarar hon att hon hellre såg att hon själv dog än att hon skulle behöva leva ett liv utan sin älskade familj och veta att det var på grund av henne som de inte längre levde. Hon skriver att Jorma hade ett stort kriminellt nätverk runt sig och att hon skulle leva under dödshot även om han blev gripen. Graaf (2006) skriver att hon till slut polisanmälde Jorma på grund av påtryckningar från familj, vänner och det professionella nätverket runt henne, men att hon både var rädd för att någonting skulle hända henne och hennes familj och att polisen inte skulle tro henne.

Carlshamre (2006) skriver att den händelse som fick henne att polisanmäla sin man inträffade först efter separationen. En kväll ringde han henne och sa att det var hans tur att bo med barnen i lägenheten. Telefonsamtalet avslutades med att han hotade med att göra vad han en

gång har gjort förut, mot hans förra flickvän som han misshandlade och som blev svårt skadad och hamnade på sjukhus. Hon förstod genast vad han var kapabel till. Hon ringde sin syster som sa till henne att hon måste ringa polisen. När hon ringde polisen sa de att hon kunde försäkra sig om att de var där på bara ett par minuter om han kom dit och att hon skulle bege sig till en polisstation för att göra en riktig polisanmälan nästa dag. Carlshamre (2006) beskriver att dagen efter klev hon in på polisstationen och gjorde en polisanmälan. Samma dag greps och häktades han.

Alla fyra kvinnor beskriver att de hade en rädsla för vad som skulle hända efter polisanmälan. För Loveby (2015) och Blomqvist (2014) blev händelsen som gjorde att de polisanmälde sina män samma händelse som blev deras vändpunkt, stunden då de insåg att de inte kunde gå tillbaka till sina män. Både Graaf (2007) och Carlshamre (2015) hade redan separerat från männen och kommit till vändpunkten när de tillslut valde att göra en polisanmälan. För Graaf (2007) kom beslutet att polisanmäla från vänner och familjens påtryckningar och Carlshamre (2015) fick påtryckningar från en nära vän att polisanmäla när hennes man hade hotat att göra samma sak mot henne som han gjorde mot sin förra flickvän.

5.4. Hjälp och stöd

Med hjälp och stöd menar vi i vår studie den hjälp och det stöd som kvinnorna upplever att de har fått samt önskar att de hade fått från socialtjänsten, rättsväsendet samt vänner och familj.

Så där stod jag plötsligt övergiven av alla. Polisen sa att ansvaret låg hos kvinnojouren, som sa att ansvaret låg hos socialkontoret, som sa att det låg hos polisen, som bara ryckte på axlarna, var på lunch eller upptagna när jag ringde dit.

(Graaf 2007:122)

Vem det är som ska hjälpa kvinnor som har blivit utsatta för våld under och efter deras uppbrottsprocess beskriver Graaf (2000) som väldigt otydligt. Likaså beskriver Blomqvist (2014) att hon inte visste vart hon skulle vända sig med sina frågor. Något som framkommer i alla fyra självbiografier är att de under någon tidpunkt under uppbrottsprocessen har känt sig bortglömda av samhället. Loveby (2015) skriver att hon blev ifrågasatt av familj, vänner,

socialtjänst och sjukhus när hon berättade om vad hon hade varit med om. Det var många som inte kunde förstå vad hon hade blivit utsatt för och att Marcus var en man som slog sin hustru. Detta gjorde att Loveby (2015) beskriver uppbrotsprocessen som väldigt svår då hon hela tiden kände sig ifrågasatt av omvärlden.

Både Graaf (2006) och Loveby (2015) beskriver att det fanns enskilda personer i samhället, både professionella och frivilligarbetare, som gick utanför sina egentliga arbetsuppgifter och som gjorde allt de kunde för att försöka att hjälpa kvinnorna. Att det fanns personer som visade sin omtanke för dem och som verkligen såg dem och deras svåra situation, gjorde att Graaf (2006) och Loveby (2015) kunde känna lite hopp i den svåra situationen.

5.4.1. Vänner och familj

Graaf (2007) beskriver att stödet från familjen och vännerna betydde mycket, hon beskriver att det var tack vare dem som hon kunde leva vidare och lyckades gömma sig för Jorma. Familjen och vännerna satte till och med sina liv i fara emellanåt för att kunna ge henne det stöd som hon behövde för att undkomma Jorma och hans kriminella vänner. Likt Graaf (2006) beskriver Blomqvist (2014) att hon hade ett stort stöd från vänner och familj men hon beskriver även att hon kände ett svek från vissa av hennes vänner. Blomqvists (2014) beskriver att vissa av hennes vänner vände sig mot henne efter att hon hade anmält Erik eftersom de ansåg att han hade blivit häktad med anledning av att hon ljög om våldet. Blomqvist (2014) skriver att hon undrade mycket över hur de personerna som hade peppat henne till att anmäla därefter vände henne ryggen. När samhället svek dem utgjorde det sociala nätverket runt omkring Graaf (2006) och Blomqvist (2014) ett stort stöd och gav dem mycket hjälp, den hjälp som de beskriver att de borde ha fått från samhället.

5.4.2. Socialtjänsten

Alla fyra kvinnor beskriver i sina självbiografier den hjälp och det stöd som socialtjänsten gav dem. Alla kvinnorna beskriver socialtjänstens roll som liten och de upplevde inte att de fick det stöd och den hjälp som de behövde. Loveby (2015) skriver om hur hon hade en förhoppning om att socialtjänsten skulle hjälpa henne men att hennes förhoppningar inte blev till verklighet. Hon beskriver att hon insåg att socialtjänsten inte såg henne och hennes barn

som en helhet samt att det inte fanns någon plan för henne. Under tiden som hon bodde på skyddat boende fick hon inte träffa sina äldsta barn och det var inget som socialtjänsten hjälpte henne med. Detta gjorde tillslut att hon flyttade tillbaka till samma stad som Marcus vilket gjorde att hon återigen blev utsatt för våld. Även vad gäller vårdsnaden om deras gemensamma barn beskriver Loveby (2015) att socialtjänsten inte såg Marcus brister och att de uppgav för henne att det är bäst för barnet om barnet får träffa sin pappa också.

Graaf (2006) skriver att hon var tvungen att flytta runt mycket för att inte bli upptäckt. Vidare förklarar hon att detta gjorde att hon var tvungen att ta nya kontakter på socialkontoren dit hon flyttade. Hon skriver att det inte var en enkel övergång mellan de olika socialkontoren och det gjorde det inte lätt för henne att hålla sig gömd och byta namn då hon var tvungen att meddela var hon hade bott tidigare när hon kom till ett nytt socialkontor för att söka ekonomisk hjälp. Carlshamre (2006) skriver att hon kom i kontakt med socialtjänsten efter att hon och hennes man hade varit på familjerådgivning och han öppet hade berättat att han slagit henne i tio år, någonting som chockerade familjerådgivarna. Det var ett tabubelagt ämne som de inte var vana att tala om och de gick därifrån ännu en gång utan att få hjälp. Carlshamre (2006) beskriver att det var den enda gången som han erkände att han hade slagit henne och hon kunde inte sluta undra om det hade slutat annorlunda om de hade fått rätt hjälp av erfaren och utbildad personal vid det tillfället.

5.4.3. Rättsväsendet

Blomqvist (2014), Loveby (2015) och Graaf (2006) beskriver att de upplevde att de efter polisanmälan lämnades ensamma med ett tomrum. Loveby (2015) beskriver hur hon kände sig lättad när hon fick reda på att hennes man hade blivit häktad men att hon samtidigt kände en oro för vad som skulle hända härnäst. Liknande beskriver Blomqvist (2014) hur hon upplevde det efter hennes mans häktning, det kändes tryggt just då men det fanns en oro kring vad som skulle hända. Blomqvist (2014) beskriver att hon hade många frågor men att ingen kunde hjälpa henne att svara på dem. Under en lång period levde hon i ovisshet. Graaf (2006) och Blomqvist (2014) beskriver båda att de kände att de behandlades på rutin och att de inte fick något bra bemötande av polisen. Carlshamre (2006) skriver att hon upplevde att det var slagen, blåmärkena och smärtan som åklagaren var ute efter och hon fick under rättegången följdfrågor som handlade om det fysiska våldet vid de tillfällen då hon fokuserade på det psykiska våldet och kränkningarna hon fick utstå så gott som dagligen från mannen. Även

Blomqvist (2014) skriver att hon upplevde att hon blev sviken av rättssamhället då hon samma dag som hon hade blivit försäkrad om att hennes man inte skulle släppas från häktet på ett tag fick ett samtal från sin vän om att han hade blivit släppt. Loveby (2015) beskriver att hon upplevde att det var orättvist då hon tvingas leva undangömd och att det var hon som blev frihetsberövad medan Marcus kunde gå fri. Detta gjorde att Loveby (2015) kände att det svenska rättssamhället inte fungerade som det skulle.

6. Diskussion

I detta avsnitt presenteras studiens analys. Vi har analyserat utvalda delar ur resultatet som vi finner särskilt intressanta utifrån tidigare forskning och teorierna om normaliseringsprocess och uppbrottsprocesser. För att komma tillbaka till våra inledande frågeställningar har vi i detta avsnitt valt att fokusera på att analysera de citat och situationsbeskrivningar som handlar om benägenheten att anmäla förövaren, vändpunkten som fick dem att lämna förhållandet samt socialtjänstens och rättsväsendets hjälp till kvinnorna.

6.1. Normalisering

Loveby (2015) skriver om den nära relation hon fick till Marcus. Hon förklarar att hon kände att hon inte hade någon annan att anförtro sig till. I sin självbiografi skriver hon om den insikt om våldet som Marcus visade och om hur han gång på gång lovade henne att han skulle söka hjälp för sitt våldsamma beteende. Något som vi tydligt ser i Lovebys (2015) självbiografi är att hon och Marcus delade ett gemensamt hopp om en ljusare framtid, vilket kan kopplas till Hydéns (2008) forskning. Tillsammans neutraliserade de våldet eftersom de delade en uppfattning om vad som var orsaken till våldet och hoppades att det skulle bli bättre när Marcus sökt hjälp. Ensamhet är även någonting som Hydén (2008) lyfter upp som en kvarhållande faktor, något som även framgår i Lovebys (2015) självbiografi.

Loveby (2015) skriver att hon kände att hon fick det stöd hon behövde från Marcus, men hon insåg inte att han genom att isolera henne från omvärlden också hade kommit att bli hennes enda referensram för vad som är gott och vad som är ont. Lundgren (2012) förklarar att isolering leder till att den våldsutövande mannen blir kvinnans enda referensram. Eftersom hon upplever det mesta i sällskap av honom menar Lundgren (2012) att han också kontrollerar de sociala erfarenheter hon skaffar sig och genom detta börjar han också att dominera hennes

känsloliv. Att Loveby (2015) inte valde att lämna Marcus tidigare kan, enligt Lundgrens (2012) teori om normaliseringsprocess, bero på att hon isolerades från omvärlden. Vi kan se en viss skillnad mellan vår empiri och teorin om normaliseringsprocessen när det gäller hur isoleringen skedde. Lundgren (2012) beskriver att isoleringen sker genom att mannen fysiskt hindrar kvinnan från att träffa andra. Ett exempel på detta är hur Carlshamre (2006) beskriver i sin självbiografi hur hon isolerades från omgivningen då hennes man blev svartsjuk när hon träffade familj och vänner. I de andra tre självbiografierna kan vi däremot se att det är kvinnan själv som väljer att avstå från att träffa familj och vänner, utan att mannen på något sätt hindrar henne. Detta beror antagligen på att hon vill dölja våldet som pågår i hemmet, något som Blomqvist (2014) lyfter i sin självbiografi. Loveby (2015) beskriver hur hon drog sig undan från andra och bara umgicks med sin man eftersom hon kände att hon inte vågade berätta om våldet för någon annan.

Carlshamre (2006) beskriver hur oförutsägbart hennes man var. Hon beskriver hur han pendlade mellan närvaro och frånvaro samt hetta och kyla. Lundgrens (2012) teori förklarar att denna växling är en del av våldets normaliseringsprocess. Så småningom suddas gränsen mellan våld och kärlek ut och våldet börjar upplevas som ett sätt för mannen att visa kärlek och omtanke för kvinnan. Vi har identifierat exempel på att våldet normaliseras genom växling i samtliga självbiografier och har dragit slutsatsen att det är de kärleksfulla stunderna som gör att kvinnan står ut och om dessa inte hade funnits hade kvinnorna lämnat relationen tidigare. Blomqvist (2014) beskriver genomgående i sin självbiografi hur hon tänkte att hon en vacker dag skulle lämna Erik, men eftersom Erik växlade mellan att vara våldsam och kärleksfull vägde de bra stunderna upp för de dåliga. Detta bekräftas även i Hydéns (2008) avhandling där hon skriver att om mannen enbart brukade våld, så skulle han aldrig förmå kvinnan att stanna hos honom så länge.

Graaf (2006) beskriver i sin självbiografi hur hon tog på sig skulden och intalade sig själv att det var hennes fel att Jorma slog henne. Lundgrens (2012) teori beskriver att internalisering är en del av normaliseringsprocessen som innebär att kvinnan tar över mannens världsbild och börjar se våldet ur mannens ögon. När Jorma skyllde på Graaf (2006) och förklarade att det var hennes fel att han slog henne började hon ta på sig skulden för våldet och internaliserade till slut hans världsbild.

Att kvinnor väljer att stanna kvar i ett våldsamt förhållande kan ha sina förklaringar i vad vi har beskrivit ovan. Lundgren (2012) tar i sin teori upp hur normaliseringen sker på detta sätt i alla relationer där våld förekommer. Vi har dock sett en skillnad i hur våldet normaliserades i de olika självbiografierna. Blomqvist (2014) normaliserar inte våldet på så sätt att hon inte inser vad hon blir utsatt för. Hon beskriver genomgående i självbiografin att hon var medveten om det våld som hon blev utsatt för, våldet normaliserades alltså inte för henne. Istället var det växlingen som gjorde att hon stannade kvar. Till skillnad från Blomqvist (2014) normaliserades våldet för Graaf (2006) som inte insåg hur illa våldet var förrän det var på gränsen till att ta livet av henne.

6.2. Vägen ut

Blomqvist (2014) skriver att hennes man växlade mellan två personligheter men att hon i början av förhållandet kunde tänka bort våldet med hjälp av alla fina stunder de hade tillsammans, någonting som kan kopplas till Enanders (2011) artikel där hon skriver att mannens goda sidor ofta väger upp för hans onda sidor när han i början skiftar från god till ond. Hydén (2008) skriver likt Enander (2011) att separationen från mannen även innebär att hon säger farväl till de goda stunderna som hon har haft tillsammans med mannen, eftersom just de goda stunderna tillsammans är förutsättningen för att mannen ska kunna få kvinnan att stanna i relationen en längre tid. Både Blomqvist (2014) och Carlshamre (2006) beskriver i sina självbiografier hur deras män växlade mellan att vara Dr. Jekyll och Mr. Hyde, vilket kan kopplas till Enanders (2011) studie där hon skriver att detta är en vanlig uppfattning hos kvinnor som har levt i misshandelsrelationer. Vidare förklarar hon att vändpunkten ofta handlar om att kvinnan börjar se att mannens dåliga sidor överväger de bra sidorna. Carlshamre (2008) skriver i sin självbiografi om vändpunkten då hon slutligen satte stopp för våldet vid ett tillfälle då hennes man utsatte henne för fysiskt våld och hon insåg att hans onda sidor övervägde de goda. Hydén (2008) skriver att flera kvinnorna i hennes studie berättade om hur de förhindrade mannens våld genom att konfrontera honom i våldsögonblicket och försökte få honom att förstå att det han gjorde var fel. Utifrån Hydéns (2008) forskning om motstånd kan man se att Carlshamre (2008) uttryckte motstånd när hon konfronterade mannen mitt i våldshandlingen och satte stopp för våldet.

Vad teorin om uppbrottsprocesser säger oss om de fyra självbiografierna är att de tillfälliga uppbrott som Loveby (2015) och Blomqvist (2014) beskriver i sina självbiografier troligen inträffade under kärleksfasen eller hatfasen. Både Loveby (2015) och Blomqvist (2014) lämnade först sina män, men gick tillbaka till dem efter ett tag eftersom de kände hopp om att det skulle bli bättre. Carlshamre (2006) och Graaf (2006) skriver att då de bestämde sig för att lämna sina män gick de aldrig tillbaka till dem igen, alltså skedde inga tillfälliga uppbrott före det definitiva uppbrottet. Skillnaden mellan Carlshamre (2006) och Graaf (2006) är att Graaf (2006) hade stora skuld känslor när hon lämnade, vilket Holmberg & Enander (2011) skriver är vanligt under medlidandefasen. På grund av skulden och medlidandet som kvinnan känner under medlidandefasen skriver Holmberg och Enander (2011) att det är vanligt att kvinnan går tillbaka till mannen igen under denna fas, men att det i undantagsfall även kan ske definitiva uppbrott. Eftersom Graaf (2006) kände sådan fruktan för sitt liv är det troligt att hon kunde tränga undan medlidande- och skuld känslorna vid uppbrottet och därför lyckades lämna mannen för gott, även känslomässigt. Carlshamre (2006) beskriver hur hon vid det definitiva uppbrottet inte kände någonting längre, utan bara gick, vilket tyder på att hon lämnade under den sista fasen där kvinnan inte längre känner någonting.

Holmberg och Enander (2011) beskriver i sin teori om uppbrottsprocessen de olika faserna som kvinnan går igenom, som kännetecknas av specifika känslor som utgör bindande och kvarhållande faktorer. Vi har dock sett att teorin om uppbrottsprocesser har vissa begränsningar, exempelvis genom att dela in uppbrottet i olika stadier kopplade till specifika känslor. I självbiografierna beskriver kvinnorna sina känslor men vi har funnit att det inte alltid är så lätt att förstå hur de menar eller hur de känner, detta på grund av att känslorna är så komplexa. I Graafs (2006) självbiografi beskriver hon till exempel hur hon samtidigt som hon kände hat innerst inne även kände kärlek till Jorma. Detta är ett exempel på hur känslorna efter uppbrottet inte bara är att kvinnan släpper sina kärleksfulla känslor till mannen, utan de finns kvar och blandas med hatet som hon känner för honom på grund av vad han har utsatt henne för. Att se känslorna och stadierna så som Holmberg och Enander (2011) beskriver det är förenklat och något som egentligen inte helt kan appliceras på hur kvinnorna beskriver sitt uppbrott. Teorin om uppbrottsprocess kan alltså inte appliceras på alla fall eftersom den inte tar hänsyn till den komplexa situationen där kvinnan känner flera känslor på samma gång.

Den sista fasen som Holmberg och Enander (2011) beskriver i uppbrottsprocessen är att kvinnan inte känner någonting för mannen längre och att mannens känslomässiga övertag

försvinner. Vi har dock sett i Lovebys (2015) fall att detta inte stämmer överens med hur hennes uppbrott skedde. På grund av att de hade två barn tillsammans så hade hon och Marcus fortfarande ett band mellan varandra. Eftersom socialtjänsten inte såg Marcus brister så var Loveby (2014) tvungen att fortsatt ha kontakt med Marcus och hans makt över henne fanns kvar på grund av att de hade gemensam vårdnad om barnet. Holmberg och Enanders (2011) teori om uppbrottsprocesser går alltså inte att applicera på Lovebys (2015) fall och vi drar slutsatsen att mannens makt över kvinnan fortsätter även efter att hon känslomässigt har brutit upp med honom om de har fortsatt gemensam vårdnad om barnet. Vi har även sett att kvinnan inte behöver gå igenom alla stadier för att bryta upp känslomässigt med mannen. I Graafs (2006) fall blev vändpunkten då hon lämnade mannen densamma som när det traumatiska bandet bröts. Graaf (2006) behövde alltså inte gå igenom alla stadierna för att känslomässigt bryta upp, utan det krävdes ett enda tillfälle för att hon skulle sluta känna något för honom. En tillräckligt farlig och allvarlig vändpunkt kan alltså göra att kvinnan inte behöver gå igenom de olika stadierna för att även känslomässigt bryta upp med mannen.

Holmberg och Enander (2011) identifierar två olika vändpunkter i sin teori om uppbrottsprocesser och att lämna mannen, den ena rör kvinnans liv och den andra rör någon annan närstående till kvinnan. Graaf (2006) beskriver hur Jorma ofta hotade med att döda hennes familj om hon lämnade honom och beskriver att det var rädslan för att någonting skulle hända med hennes familj som gjorde det svårt för henne att lämna honom. Både Loveby (2015), Graaf (2006) och Blomqvist (2014) beskriver att deras vändpunkt skedde vid ett tillfälle då de upplevde att deras liv stod på spel. Som vi har beskrivit ovan har kvinnorna befunnit sig i olika känslomässiga stadier när de har valt att lämna mannen men något som tre av dem har gemensamt är att de ställdes inför en upplevelse där de var nära att dö. Vår slutsats är att kvinnan vid en sådan upplevelse, då hon har ställts inför döden, lämnar mannen oavsett vilket känslomässigt stadie hon befinner sig i utifrån Holmberg och Enanders (2011) teorier. Till skillnad från hur Holmberg och Enander (2011) beskriver att vändpunkten kan vara en specifik händelse beskriver Khaw och Hardesty (2007) att vändpunkten också kan inträffa gradvis över tid. I Carlshamres (2006) självbiografi har vi sett att vändpunkten har inträffat över tid, medan vändpunkten i de tre andra självbiografierna har inträffat vid ett specifikt tillfälle. Khaw och Hardesty (2007) beskriver även att kvinnorna i deras forskning uppgav att en anledning till att de till slut valde att lämna mannen var för att skydda barnen. Detta är dock inget skäl som vi har sett att kvinnorna i vår empiri har valt att belysa.

6.3. Sveket från omvärlden

Carlshamre (2006) beskriver att den hjälp som hon hade behövt från socialtjänsten var tidigare hjälp, då hon och hennes man berättade om våldet under en familjerådgivning. Carlshamre (2006) beskriver i sin självbiografi att hon upplevde att det inte fanns någon specialiserad kunskap om våld i nära relationer inom socialtjänsten vilket gör att kvinnor upplever att de inte får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta kan kopplas till tidigare forskning som Ekström (2016) och Duffy (2015) har presenterat. Graaf (2006) beskriver att hon inte fick den ekonomiska hjälp som hon behövde för att socialsekreterarna saknade kunskap om hur hennes situation såg ut. Även Loveby (2015) beskriver att hon upplevde att socialtjänsten inte hade tillräckligt med kunskap om hennes situation och att socialtjänstens insatser inte matchade hennes behov, vilket kan kopplas till Ekströms (2016) studie där hon skriver att socialtjänsten ofta brister med att matcha våldsutsatta kvinnors behov.

Kvinnorna i vår studie önskade att socialtjänsten hade haft bättre kunskap om hur deras situation såg ut samt att de hade kunnat göra undantag från deras riktlinjer eftersom deras hjälp hade kunnat betyda mycket för dem. Att kvinnor som lämnar en våldsam relation känner sig svikna av samhället kan vara en konsekvens av att socialtjänsten inte har tillräckligt specialiserad kunskap och inte kan erbjuda den hjälp som matchar deras behov. Detta kan kopplas till Hydéns (2008) avhandling där hon skriver att många professionella ser kvinnor som går tillbaka till mannen efter ett uppbrott eller som väljer att inte fullfölja en polisanmälan som misslyckade. Hydén (2008) skriver att det är viktigt att professionella, istället för att snabbt dra slutsatsen om att kvinnan misslyckats, lär sig att tolka och förstå hur våldsutsatta kvinnor uttrycker motstånd till våldet exempelvis genom att bryta upp eller göra en polisanmälan. Denna handling måste ses som ett aktivt val och en akt av motstånd, oavsett om kvinnan fullföljer eller inte. Man kan dra slutsatsen att professionella som enbart ser att kvinnan misslyckats när hon går tillbaka till mannen igen efter ett uppbrott eller tar tillbaka polisanmälan sviker kvinnan, när hon egentligen inte har misslyckats utan försöker förändra sin situation genom att uttrycka motstånd till våldet. Kvinnorna i vår empiri beskriver att de uttryckte motstånd genom att lämna mannen och polisanmäla honom, men flera av dem gick tillbaka till mannen igen efter uppbrottet och beskriver att både professionella och närstående såg detta som ett misslyckande.

Något som samtliga kvinnor i vår empiri beskriver är att de hade många frågor om vad som skulle hända efter polisanmälan som ingen kunde besvara. Bränvall (2016) tar upp hur detta är en av de faktorer som kan skava i kontakten mellan våldsutsatta kvinnor och rättsväsendet. Kvinnorna i vår empiri beskriver även att de kände sig rädda för vad som skulle hända med mannen och de kände sig inte trygga i situationen. Liknande slutsatser har Bränvall (2016) gjort i sin studie, att kvinnor som utsatts för våld i nära relationer inte upplever att de får tillräckligt med stöd efter polisanmälan. Vi drar slutsatsen att det som krävs för att kvinnor som har blivit utsatta för våld i nära relationer ska få en bättre bild av rättsväsendet är att de får en känsla av att rättsväsendet tar deras historier på allvar, att de finns lättillgängliga och kan svara på frågor, att de upplyser kvinnorna om vad som händer i deras fall samt att de ger dem skydd för att de ska känna sig säkra. Om man från rättsväsendets sida kan säkerställa kvinnors säkerhet efter en polisanmälan kan man kanske få fler kvinnor att polisanmäla männens våld tidigare.

7. Konklusion

Syftet med studien var att undersöka hur kvinnor som utsatts för våld i nära relationer skildrar sina erfarenheter i självbiografier, för att generera förståelse för vad som är betydande i deras val att stanna kvar eller lämna förhållandet. Under undersökningens gång har vi funnit likheter och skillnader mellan självbiografierna som tillsammans genererar en större förståelse för den komplexa process som kvinnan går igenom när hon väljer att stanna eller lämna en våldsamt relation. Genom hur kvinnorna i vår empiri beskriver att de fick insikt om vad de utsatte sig själva för genom att stanna i förhållandet kan vi se hur deras berättelser möts och hur de börjar vandra samma väg mot frihet från våld och kränkningar. Det krävdes att de ställdes inför en situation där de förstod att valet mellan att stanna kvar i förhållandet eller lämna mannen handlade om liv och död. Om kvinnan inte lämnar vid det första slaget inleds en lång normaliseringsprocess som är svår att bryta innan det har gått så långt att kvinnan ställs inför valet att leva eller dö. Det forskningsfynd som undersökningen har lett fram till är att det endast är kvinnan själv som kan ta beslutet att lämna den våldsamma relationen. Om kvinnan har normaliserat och internaliserat våldet samt utvecklat ett traumatiskt band till mannen måste hon gå igenom en process innan hon slutligen kan lämna mannen, när det traumatiska bandet mellan dem har brutits. Därför kan det kännas hopplöst att som närstående eller yrkesverksam bevittna när en kvinna blir utsatt för våld, utan att kunna hjälpa henne

förrän hon själv inser allvaret i sin situation och är redo att på egen hand lämna den våldsamma relationen.

En av frågeställningarna handlade om hur kvinnors benägenhet att anmäla förövaren beskrivs. Kvinnorna beskriver i sina självbiografier att de inledningsvis inte vågade anmäla männen eftersom de inte visste vad som skulle hända efter att en polisanmälan hade blivit gjord. Det vi har kommit fram till utifrån vår empiri och tidigare forskning är att det krävs att man kan säkerställa kvinnors säkerhet samt att de får stöd under rättsprocessen för att fler kvinnor ska anmäla våldet. Vår andra frågeställning handlade om hur vändpunkten, som får kvinnorna att lämna förhållandet, beskrivs i självbiografierna. Vi har funnit att vändpunkten antingen kan ske gradvis över tid, exempelvis genom att kvinnan till slut delar sin hemlighet om våldet med familj och vänner, eller genom att kvinnan ställs inför en händelse där hon fruktar för sitt liv om hon inte lämnar mannen. Den sista frågeställningen handlar om hur socialtjänstens och rättsväsendets hjälp till kvinnorna beskrivs. Något som genomgående har tagits upp i studien är kvinnornas missnöje kring att professionella ofta saknar tillräcklig kunskap kring våld i nära relationer för att kunna förstå deras situation och ge dem den hjälp och det stöd som de behöver. Kunskapen om våld i nära relationer måste alltså spridas för att samhället ska kunna hjälpa kvinnor som lämnar en våldsam relation.

Att använda sig av en textanalys av självbiografier har gjort att våra resultat inte kan ses som en verklighet utan en återberättelse av kvinnornas upplevelser. Vårt val av metod påverkar alltså hur empirin tolkas, då den inte bör ses som en verklighet utan en berättelse, vilket är en svaghet i studiens metodologi. Hur våld i nära relationer skildras tror vi dock har en stor betydelse för hur uppfattningen av våld i nära relationer påverkas hos allmänheten. Genom att berättelser, som dessa fyra kvinnors, delas med andra tror vi att kunskap kan spridas vidare om hur kvinnor som lever i en våldsam relation upplever sin situation, vilket är nyckeln för att kunna utforma den hjälp och det stöd som våldsutsatta kvinnor behöver. Något som även påverkar våld i nära relationer är kön och makt. Vi tog i inledningen upp hur stor skillnad det är på antalet män och kvinnor som blir utsatta för våld i nära relationer. Att det är betydligt fler kvinnor som blir utsatta kan ha med kön och makt att göra. Detta har vi dock valt att inte inkludera i vår studie på grund av att det hade blivit ett alltför stort område för en kandidatuppsats. Det kan dock vara ett intressant område för framtida studier. Vidare har vi funnit att det kan vara intressant att forska vidare kring vilken kunskap socialtjänsten har om våld i nära relationer samt hur socialtjänsten arbetar med dessa frågor.

Referenslista

Andersson, Berit & Lundberg, Magnus (2001). Kvinnomisshandel som kunskapsfält – att definiera, förklara och hantera ett socialt problem. I: Sahlin, Ingrid & Åkerström, Malin (red.). *Det motspänstiga offret – en brottsofferantologi*. Lund: Studentlitteratur.

Blomqvist, Maria (2014). *En vacker dag lämnar jag honom*. Stockholm: Ordberoende.

Boréus, Kristina (2011). Texter i vardag och samhälle. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Brottsförebyggande rådet (2014). *Brott i nära relationer - En nationell kartläggning*. Rapport 2014:8.

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder. 2*. Malmö: Liber.

Brännvall, Mari (2016). *Frigörelse med förhinder- Om polisanmälan när kvinnor tar sig ur mäns våld i nära relationer*. Doktorsavhandling. Malmö: Holmbergs.

Carlshamre, Maria (2006). *Den oslagbara: en personlig skildring av våld i kärlekens namn*. Stockholm: Bokförlaget DN.

Duffy, Lynne (2015). Achieving a Sustainable Livelihood After Leaving Intimate Partner Violence: Challenges and Opportunities. *Journal of Family Violence*, 30(4), ss. 403-417.

Ekström, Veronica (2016). *Det besvärliga våldet - Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Doktorsavhandling. Linköpings universitet.

Enander, Viveka (2011). Leaving Jekyll and Hyde: Emotion work in the context of intimate partner violence. *Feminism & Psychology*, (1), s. 29.

Graaf, Magdalena (2006). *Det ska bli ett sant nöje att döda dig*. Stockholm: Lind & Co.

Holmberg, Carin & Enander, Viveka (2011). *Varför går hon?: om misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser*. Lund: Studentlitteratur.

Hydén, Margareta (2008). *Kvinnomisshandel inom äktenskapet: mellan det omöjliga och det möjliga*. Linköping: Linköpings universitet.

Isdal, Per (2017). *Meningen med våld*. Andra upplagan. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Khaw, Lyndal & Hardesty, Jennifer L. (2007). Theorizing the Process of Leaving: Turning Points and Trajectories in the Stages of Change. *Family Relations*, (4), s. 413.

Loveby, Kristina (2015). *Kvinnofridsmyten - får vi be om största möjliga tystnad*. Lerum: Idus.

Lundgren, Eva (2012). *Våldets normaliseringsprocess och andra våldsförståelser*. Stockholm: Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (ROKS).

Polisen (2018). *Brott i nära relationer - polisens arbete*. [<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/brott-i-nara-relationer/>] Hämtad 2018-11-28.

SOU 2006:65 *Att ta ansvar för sina insatser - socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Betänkande av utredningen om Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor.

Sullivan, Cris och Tyler Virden. (2017). An Eight State Study on the Relationships Among Domestic Violence Shelter Services and Residents' Self-Efficacy and Hopefulness. *Journal of Family Violence*, 32(8), ss. 741-750.

Svensson, Peter och Ahrne, Göran (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. [<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>] Hämtad 2018-11-20